

Stijl en Cultuur

Onderzoek naar het effect van stijlverschillen in een HIV/AIDS-voorlichtingstekst, bij blanke en kleurling Afrikaans sprekende tieners in Zuid-Afrika

Babs Ligthart
Radboud Universiteit Nijmegen
Faculteit der Letteren
Communicatie -en Informatiewetenschappen

Begeleiders: Prof. Dr. C.J.M. Jansen en Prof. Dr. L.G. de Stadler
Nijmegen, juli 2005

Voorwoord

De eerste drie jaar van de studie Bedrijfscommunicatie heb ik niet als makkelijk ervaren. Ik had gekozen voor de Franse taal en moest erg hard werken. Ik werd niet blij van studeren en was van plan na mijn Bachelor te stoppen, totdat ik erachter kwam dat er een mogelijkheid was om in Zuid-Afrika af te studeren.

Ik droomde altijd al van Afrika en nu kon mijn droom werkelijkheid worden. Met drie medestudenten ging ik de uitdaging aan en gingen we naar Stellenbosch in het kader van het EPIDASA-project (dit project wordt besproken in het inleidende hoofdstuk van dit onderzoek).

Ik ben mijn begeleiders Carel Jansen en Leon de Stadler heel erg dankbaar voor de mogelijkheid die ze hebben gecreëerd om binnen dit project af te kunnen studeren. Met veel enthousiasme hebben zij het onderzoek begeleid en vooral de persoonlijke insteek vond ik erg fijn.

Daarnaast had ik dit onderzoek niet kunnen realiseren zonder de hulp van de medewerkers van het Taalsentrum. Bij deze zou ik graag iedereen willen bedanken, speciaal Erina Basson voor alle energie die ze in dit onderzoek heeft gestoken.

Met heel veel plezier kijk ik terug op het half jaar dat ik in Stellenbosch heb gewoond en dat heb ik mede te danken aan Eliane, Mabel en Anique (topmeiden!).

Tot slot zou ik een hele dikke knuffel willen geven aan het 'thuisfront' dat me met zoveel liefde heeft gesteund en dat me na al m'n Afrika-avonturen weer een warm thuis bood.

Babs Ligthart

Juli 2005

Samenvatting

Geschat wordt dat meer dan zestig miljoen mensen wereldwijd besmet zijn geraakt met HIV/AIDS. Zuid-Afrika is een van de zwaarst getroffen landen. In 2002 zijn al meer dan drie miljoen mensen overleden aan deze ziekte en aan het eind van 2003 waren ongeveer vijf miljoen Zuid-Afrikanen besmet met HIV/AIDS (UNAIDS, 2005), dit is het hoogste aantal besmette personen binnen één land.

Uit onderzoek van het Human Sciences Research Council (HSRC, 2002) blijkt verder dat veertig procent van het totaal aantal sterfgevallen (in de leeftijd van vijftien tot 49 jaar) veroorzaakt is door HIV/AIDS. Jong volwassenen vormen de groep die de meeste kans hebben om besmet te raken, voor hen is effectieve HIV/AIDS-voorlichting van levensgroot belang. De regering en een groot aantal NGO's hebben al campagnes opgezet, maar deze hebben tot nog toe niet het gewenste effect. Het aantal HIV-besmettingen blijft stijgen.

In het onderzoeksproject EPIDASA (Effectiveness of Public Information Documents on AIDS in South Africa) wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteitsproblemen en naar de verbeteringsmogelijkheden van HIV/AIDS-voorlichtingsmateriaal in Zuid-Afrika. Dit onderzoek valt binnen een deelproject van EPIDASA, waarin het afstemmen van bestaande HIV/AIDS-documenten op de doelgroep centraal staat. Hierbij speelt culturele achtergrond een voorname rol.

In dit onderzoek lag de nadruk op de stijl van een HIV/AIDS-voorlichtingstekst. Er zijn twee stijlen ('funky' en neutraal) van dezelfde voorlichtingstekst beoordeeld op aantrekkelijkheid, begrijpelijkheid en overtuigingskracht. De doelgroep in dit onderzoek waren blanke en kleurling Afrikaans sprekende tieners. De hoofdvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

'Hoe aantrekkelijk, begrijpelijk en overtuigend wordt een HIV/AIDS-voorlichtingstekst die is geschreven in een 'funky' stijl door blanke en door kleurling Afrikaans sprekende tieners gevonden, vergeleken met dezelfde tekst geschreven in een neutrale stijl?'

Om een antwoord op deze vraag te geven is een experiment opgezet, waaraan in totaal 120 blanke en kleurling tieners van Hoërskool Stellenbosch en Stellingzicht Secondary School hebben meegewerkt. Er werd gebruik gemaakt van een tussen-proefpersoonontwerp, waarbij de helft van de groep tekstversie 1 (met 'funky' stijl) en de andere helft tekstversie 2 (met de neutrale stijl) heeft beoordeeld.

Op basis van de resultaten kon worden geconcludeerd dat noch de blanke, noch de kleurling tieners de twee verschillende stijlen ('funky' versus neutraal) verschillend beoordeelden; er zijn geen significante hoofd –en interactie-effecten gevonden van Tekstversie en Cultuurgroep op het oordeel over de tekst.

Tijdens de gegevensverwerking bleek dat het lastig was om de culturele oriëntatie van de proefpersonen vast te stellen. Zes van de tien schalen die deze culturele oriëntatie moesten meten bleken onbetrouwbaar en konden dus niet in het onderzoek worden betrokken.

Verder zijn er aanwijzingen dat de tieners de vragenlijsten niet geheel serieus hebben ingevuld. Voor vervolgonderzoek wordt aangeraden om meerdere methoden van onderzoek te gebruiken. Een combinatie van een vragenlijst en bijvoorbeeld focusgroepen zouden tot interessante resultaten kunnen leiden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
2. Theoretisch kader	10
2.1 Onderzoek Verwer (2003)	10
2.2 Onderzoek Saal (2003)	11
2.3 Stijl	11
2.3.1 Stijl in het A-3 model van Hoeken (1998)	12
2.3.2 Stijlkeuze van <i>loveLife</i>	13
2.4 Cultuur	13
2.4.1 Dimensie Individualisme-Collectivisme	14
2.4.2 Horizontaal –en Verticaal Individualisme –en Collectivisme	14
2.4.3 Karakterisering van cultuurgroepen	15
3. Onderzoeksopzet	16
3.1 Hoofd- en deelvragen	16
3.2 Afhankelijke variabelen	17
3.3 Onafhankelijke variabelen	18
3.4 Mediërende variabelen	19
4. Methode	20
4.1 Onderzoeksontwerp	20
4.2 Proefpersonen	20
4.3 Onderzoeksmateriaal	21
4.3.1 Tekstversies	21
4.3.2 Schrijfproces van herschreven tekst	23
4.4 Pre-test	23
4.5 Meetinstrument	24
4.5 Uitvoering van het onderzoek	26
5. Resultaten	27
5.1 Betrouwbaarheid van de afhankelijke variabelen	27
5.2 Betrouwbaarheid van de mediërende variabelen	27
5.3 Beschrijvende statistieken van de afhankelijke en mediërende variabelen	29
5.4 Resultaten van de variantie-analyses	29
5.4.1 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Aantrekkelijkheid	29
5.4.2 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Begrijpelijkheid	30

5.4.3 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Overtuigingskracht	31
5.5 T-toetsen van cultuurgroepen en mediërende variabelen	32
5.6 Correlaties van afhankelijke en mediërende variabelen	33
5.6.1 Correlaties tussen mediërende variabelen en Aantrekkelijkheid	33
5.6.2 Correlaties tussen mediërende variabelen en Begrijpelijkheid	34
5.6.3 Correlaties tussen mediërende variabelen en Overtuigingskracht	35
6 Conclusies en discussie	37
6.1 Conclusies	37
6.2 Discussie	37

Bibliografie

Bijlagen:

Bijlage 1	Tekstversie 1 'Ek is 'n seksbom!'
Bijlage 2	Tekstversie 2 'Ek en my seksuele drange!'
Bijlage 3	Vragenlijst

1 Inleiding

Geschat wordt dat meer dan zestig miljoen mensen wereldwijd besmet zijn geraakt met HIV/AIDS. Zuid-Afrika is een van de zwaarst getroffen landen. In 2002 zijn al meer dan drie miljoen mensen overleden aan deze ziekte en aan het eind van 2003 waren ongeveer vijf miljoen Zuid-Afrikanen besmet met HIV/AIDS (UNAIDS, 2005), dit is het hoogste aantal besmette personen binnen één land.

Uit onderzoek van het Human Sciences Research Council (HSRC, 2002) blijkt verder dat veertig procent van het totaal aantal sterfgevallen (in de leeftijd van vijftien tot 49 jaar) veroorzaakt is door HIV/AIDS. En dat in het jaar 2002 dagelijks 600 mensen aan HIV/AIDS zijn overleden. Als er geen effectieve medicijnen worden ontwikkeld, zal het sterftegetal in 2010 ongeveer zeven miljoen zijn.

Tot op heden zijn er geen medicijnen ontwikkeld die HIV/AIDS kunnen genezen, wel kan met behulp van antiretrovirale middelen het ziekteproces vertraagd worden. De toegang tot deze middelen is helaas niet universeel en vrij voor het grootste deel van de Afrikaanse bevolking (Swanepoel, 2003). Hierdoor blijft voorlichting een van de belangrijkste instrumenten in de strijd tegen HIV/AIDS. Zowel de regering als (meer dan 600) Niet Gouvernementele Organisaties (NGO's) in Zuid-Afrika zijn voorlichtingscampagnes gestart. Hieronder volgen een aantal voorbeelden van campagnes:

- Campagnes uitgevoerd door de regering, zoals de twee *Beyond Awareness Campaigns* en de *Khomanani* campagne. De laatste *Beyond Awareness (II)* campagne is geëindigd in oktober 2000 en is opgevolgd door de *Khomanani* campagne (Swanepoel, 2003). Meer informatie betreffende het *Khomanani-project* is te vinden op: <http://www.aidsinfo.co.za>.
- De campagne van *Soul City*. Dit is de oudste campagne die nog steeds loopt. Het project is gestart in 1993 en duurt in totaal negen jaar. De doelgroep zijn zwarte en kleurling Afrikanen in de leeftijd van zestien tot 65 jaar. *Soul City* heeft een multimedia educatie/vermaak project waarvan zeventig procent wordt besteed aan HIV/AIDS gerelateerde onderwerpen (<http://www.soulcity.org.za>).
- *loveLife*. Dit project is gestart in 1999 en promoot een gezonde leefstijl voor twaalf tot zeventien jarige tieners. Het doel is om in samenwerking met de regering en vooraanstaande NGO's de HIV/AIDS-epidemie te keren.

Onderwerpen als tienerzwangerschappen en seksueel overdraagbare aandoeningen komen aan de orde. Bij het project wordt voornamelijk gebruik gemaakt van massamedia, zoals billboards, brochures, advertenties en krantenbijlagen (<http://www.lovelife.org.za>).

- Slogans van het *Government Communication and Information System*. Zij hebben verschillende slogans gebruikt met als thema HIV/AIDS. Drie slogans zijn: ‘Abstain, Be faithful, Condomise’, ‘If your loved one has the flu do you throw them out on the street?’ en ‘Men make a difference’ (Swanepoel, 2003).

Bovenstaande campagnes zijn erop gericht mensen in te lichten over HIV/AIDS en jongeren aan te zetten tot veilig seksueel gedrag. Toch blijft het aantal besmettingen toenemen en blijken de campagnes dus weinig effectief. In AIDS Foundation of South Africa (2000) staat dat de resultaten van de campagnes en preventieprogramma’s teleurstellend te noemen zijn.

Swanepoel (2003) geeft aan dat het ontwerp van voorlichtingsteksten in Zuid-Afrika een onontwikkeld vakgebied is. Systematisch wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van voorlichtingscampagnes is nagenoeg niet voor handen (Kelly, 2001).

Dit gebrek aan kennis is de aanleiding geweest voor zes universiteiten (waarvan drie in Nederland¹ en drie in Zuid-Afrika²) om een project op te starten, het zogenaamde EPIDASA-project. Dit project staat voor ‘Improving the Effectiveness of Public Information Documents on HIV/AIDS in South Africa’. Er worden onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van het ontwerp van documenten en naar de manier waarop boodschappen aanpast kunnen worden aan de behoeften en voorkeuren van (multiculturele) doelgroepen.

Er zijn al verschillende onderzoeken gepubliceerd en ook dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van het EPIDASA-project. Het is uitgevoerd om een bijdrage te leveren aan de verhoging van de effectiviteit van HIV/AIDS-voorlichtingsteksten.

Een voorbeeld van een onderzoek dat binnen dit kader is uitgevoerd is het onderzoek van Verwer (2003). In dit onderzoek is er gekeken naar het verschil tussen rationeel en affectief gekleurde HIV/AIDS-teksten voor blanke en kleurling tieners in Zuid-Afrika (Verwer, 2003). Uit dit onderzoek kwam naar voren dat er geen verschil was in de beoordeling van blanke en kleurling Afrikaans sprekende tieners van de onderzochte teksten. Verwer (2003) geeft aan dat het ontbreken van significante verschillen veroorzaakt kan zijn

¹ De drie Nederlandse Universiteiten die meewerken aan het EPIDASA-project zijn: Universiteit Twente, Universiteit van Tilburg en de Radboud Universiteit te Nijmegen.

² De drie Zuid-Afrikaanse Universiteiten die meewerken aan het EPIDASA-project zijn: University of South Africa, University of Pretoria en Stellenbosch University.

doordat andere (dan rationeel en affectieve) tekstkenmerken dominanter waren bij de oordeelsvorming door de respondenten.

Om te bepalen wat voor tekstkenmerken dat zouden kunnen zijn is het nodig om vervolgonderzoek uit te voeren. Dit is de reden voor de uitvoering van het onderhavige onderzoek. Het onderzoek van Verwer (2003) wordt daartoe min of meer gerepliceerd, met het verschil dat er hier gebruik wordt gemaakt van een ander tekstkenmerk, namelijk 'stijl'.

Tot nu toe is er geen experimenteel onderzoek uitgevoerd waarbij de stijl van HIV/AIDS-voorlichtingsteksten in Zuid-Afrika is geëvalueerd, terwijl de gekozen stijl van een tekst van groot belang kan zijn bij het overtuigen van een lezer (zie §2.1). Een tweede aspect dat in dit onderzoek een hoofdrol speelt is de culturele achtergrond van de doelgroep. Net als in Verwer (2003) wordt er gekozen om twee cultuurgroepen in het onderzoek betrekken, namelijk blanke en kleurling Afrikaans sprekende tieners.

Rekening houdend met het stijlaspect van een tekst en de doelgroepen is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

'Hoe aantrekkelijk, begrijpelijk en overtuigend wordt een HIV/AIDS-voorlichtingstekst die is geschreven in een 'funky' stijl door blanke en door kleurling Afrikaans sprekende tieners gevonden, vergeleken met dezelfde tekst geschreven in een neutrale stijl?'

In Hoofdstuk 2 wordt begonnen met de bespreking van eerder onderzoek dat geïnspireerd heeft tot de uitvoering van dit onderzoek. Daarna zal de theorie achter de stijlkeuze en cultuuraspecten worden behandeld. In Hoofdstuk 3 zullen de hoofdvraag met de daarbij behorende deelvragen worden besproken. In Hoofdstuk 4 zal de methode van onderzoek worden besproken. De resultaten van de onderzochte effecten van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabelen zullen in Hoofdstuk 5 worden gepresenteerd. Vervolgens zullen in Hoofdstuk 6 de antwoorden op de hoofd- en deelvragen worden beschreven. Verder zullen de uitkomsten van het onderhavige onderzoek met het onderzoek van Verwer (2003) worden vergeleken. Tot slot zullen de beperkingen van dit onderzoek worden besproken en zullen aanbevelingen worden gedaan voor vervolgonderzoek.

2 Theoretisch kader

Dit hoofdstuk begint met de bespreking van de onderzoeken van Verwer (2003) (§2.1) en Saal (2003) (§2.2). Hierna zullen de twee hoofdconcepten uit dit onderzoek worden behandeld, namelijk stijl (§2.3) en cultuur (§2.4).

2.1 Onderzoek van Verwer (2003)

In eerder onderzoek van Verwer (2003), dat de aanleiding vormde tot dít onderzoek, hebben blanke en kleurling Afrikaans sprekende tieners rationeel en affectief gekleurde HIV/AIDS-voorlichtingsteksten beoordeeld op aantrekkelijkheid, begrijpelijkheid en overtuigingskracht.

Voor dit onderzoek werd een experiment opgezet (tussenproefpersoon-ontwerp) waarbij 65 tieners (blanke en kleurling) de rationeel gekleurde voorlichtingstekst en 67 tieners (blanke en kleurling) de affectief gekleurde voorlichtingstekst beoordeelden.

Het resultaat was dat de blanke en kleurling tieners de teksten niet verschillend beoordeelden. Er werden geen significante cultuurafhankelijke verschillen gevonden in de evaluatie van de begrijpelijkheid, aantrekkelijkheid en overtuigingskracht van beide tekstversies.

Verwer (2003) gaf aan dat er andere tekstkenmerken (dan rationeel versus affectief) mogelijk een dominantere rol hebben gespeeld, waardoor er geen verschillen werden gevonden. Een vervolgonderzoek met andere tekstkenmerken bij lezers met verschillende culturele achtergronden werd daarom aangeraden.

In dít onderzoek is een soortgelijk experiment uitgevoerd waarbij blanke en kleurling Afrikaans sprekende tieners twee tekstversies hebben beoordeeld. Conform het advies van Verwer (2003) is er gekozen om een ander tekstkenmerk te evalueren, namelijk de stijl van een voorlichtingstekst.

2.2 Onderzoek van Saal (2003)

Saal (2003) heeft onderzoek gedaan naar de overtuigingskracht van *slang* en zender-ontvanger-gelijkheid in HIV/AIDS-voorlichtingsteksten. In dit onderzoek wordt (net als in dit onderzoek) de effectiviteit van een originele tekst van *loveLife* onderzocht. Een opmerking die gemaakt wordt is dat *loveLife* vaak gebruik van *teenager slang*, terwijl er geen gepubliceerde studies zijn die hebben uitgewezen dat jongeren deze taalvorm daadwerkelijk overtuigend vinden.

Saal (2003) heeft een experiment uitgevoerd, waarbij twee teksten werden gebruikt. De ene tekst was een bestaande tekst van *loveLife* geschreven in *slang*, de andere tekst was een herschreven tekst in standaard Engels. 33 leerlingen hebben de *slang*-tekst beoordeeld en 33 leerlingen hebben de standaard Engelse tekst beoordeeld.

De hoofdvraag richtte zich op de overtuigende invloed van *slang* en zender-ontvanger-gelijkheid in HIV/AIDS-voorlichtingsmateriaal. Door problemen met het meetinstrument konden er geen eenduidige antwoorden worden gegeven. Saal (2003) geeft dan ook aan dat vervolgonderzoek met een verfijnd meetinstrument noodzakelijk is.

Dit onderzoek sluit qua opzet nauw aan bij het onderzoek van Saal (2003). Een originele tekst van *loveLife* (in een 'funky' stijl) en een herschreven tekst (in neutrale stijl) zullen door Zuid-Afrikaanse leerlingen worden beoordeeld. In dit vervolgonderzoek zal gebruik worden gemaakt van een preciezer meetinstrument, conform het advies van Saal (2003).

2.3 Stijl

HIV/AIDS-voorlichtingsteksten kunnen op verschillende manieren worden geschreven, waarbij de inhoud min of meer onveranderd blijft. De keuzes die een schrijver maakt om zijn gedachten vorm te geven, bepalen de 'stijl' van een boodschap (Burger en De Jong, 1997). In dit onderzoek wordt er gewerkt met twee verschillende stijlen, namelijk de 'funky' stijl en de neutrale stijl. De 'funky' stijl is een stijl met Engelse (*slang*) woorden –en zinsconstructies binnen een Afrikaanse tekst. De neutrale stijl is een stijl waarbij er alleen gebruik wordt gemaakt van Afrikaanse woorden -en zinsconstructies.

Het aantal kenmerken van woordkeus en zinsbouw dat invloed heeft op de stijlkeuze, is haast onbeperkt. Steehouder e.a. (1999) hebben zes stijldimensies geformuleerd om de enorme verzameling van teksteigenschappen te groeperen, dit zijn: gestructureerdheid, moeilijkheidsgraad, exactheid, informatiedichtheid, levendigheid en afstandelijkheid. De dimensies waarop de 'funky' stijl en de neutrale stijl verschillen zijn de levendigheid en de

afstandelijkheid. De 'funky' stijl is namelijk een zeer levendige informele 'gezellige' stijl, terwijl de neutrale stijl serieuzer en minder formeel is.

2.3.1 Stijl in het A-3 model van Hoeken (1998)

In het A-3 model van Hoeken (1998) wordt duidelijk hoe de keuze voor een bepaalde stijl een rol speelt bij het Aandacht trekken, het Afwegen van argumenten en het Accepteren van standpunten door de lezer. De aandacht voor een tekst wordt in eerste instantie bepaald door het onderwerp, maar door middel van stijlkeuzes in de titel en de beginalinea kan de nieuwsgierigheid van de lezer worden geprikkeld (Hoeken, 1998). In dit geval zal de 'funky' tekst met als titel 'Ek is 'n seksbom!' eerder de aandacht trekken dan de neutrale tekst 'Ek en my seksuele drange!'.

Nadat de aandacht van de lezer getrokken is, is het de bedoeling dat de lezer de tekst daadwerkelijk leest en nadenkt over de argumenten. Een bepalende factor hierbij is de consequentiebetrokkenheid van de lezer. De consequentiebetrokkenheid is de mate waarin de lezer zich betrokken voelt bij het onderwerp samen met de mate waarin de lezer de consequenties belangrijk acht. In dit geval is het de mate waarin de tiener zich betrokken voelt bij het onderwerp HIV/AIDS en hoe belangrijk de tiener de consequenties (ziek worden en uiteindelijk overlijden) vindt. Hoe groter de consequentiebetrokkenheid van de lezer is, hoe groter de bereidheid tot zorgvuldige afweging van argumenten (Hoeken, 1998).

Tot slot vormt de lezer een mening door het accepteren en verwerpen van bepaalde standpunten. De schrijver zal proberen om de lezer te overtuigen van zijn standpunten. Een manier waarop een schrijver het acceptatieproces positief kan proberen te beïnvloeden is door het taalgebruik aan te passen of juist niet aan te passen aan het taalgebruik van de doelgroep.

De Communication Accommodation Theory (CAT) van Giles (1973) verklaart waarom een schrijver zijn taal aanpast (convergentie) of niet aanpast (divergentie) met de taalstijl van de lezer. Er is een aantal redenen waarom schrijvers proberen hun taalstijl aan te passen aan de taalstijl van de lezer; het is een manier om sociale goedkeuring te bewerkstelligen, om effectief te communiceren en om een positieve sociale identiteit hand te haven.

Aan de andere kant kunnen schrijvers hun taalstijl ook bewust niet aanpassen. Divergentie wordt gezien als een manier van de schrijver om zich te onderscheiden van de lezer. Schrijvers maken daardoor een symbolisch gebaar om hun sociale identiteit, culturele andersheid en taaltrots te benadrukken.

In dit onderzoek heeft *loveLife* voor de ‘funky’ stijl gekozen om linguïstische overeenkomsten (convergentie) te creëren, zodat de doelgroep (de tieners) de schrijver als één van hen zal beschouwen. De keuze van *loveLife* zal in de volgende paragraaf worden bediscussieerd.

2.3.2 Stijlkeuze van *loveLife*

loveLife heeft gekozen om de tieners aan te spreken in een informele ‘funky’ stijl. Deze stijl wordt verondersteld de stijl te zijn waarin de Zuid-Afrikaanse jeugd met elkaar praat. *loveLife* probeert door het gebruik van ‘dezelfde’ stijl sociaal te worden geaccepteerd (Saal, 2003). De vraag is echter of de tieners *loveLife* echt als ‘één van hen’ zal beschouwen. De teksten zijn niet door Afrikaans sprekende tieners geschreven en het is de vraag of zij zich kunnen identificeren met de ‘funky’ stijl.

Verder is HIV/AIDS een serieus onderwerp en daardoor is het opvallend dat *loveLife* kiest voor een ‘funky’ stijl. Als de tieners zich betrokken voelen bij het onderwerp en de gevolgen van HIV/AIDS serieus nemen (sterk consequentiebetrokken zijn), zou het kunnen dat zij een minder informele ‘gezellige’ stijl verwachten. Wanneer stijlverwachtingen worden geschonden heeft dat een negatieve invloed op de geloofwaardigheid van de bron (Hoeken, 1998).

In dit onderzoek wordt de consequentiebetrokkenheid van de tieners gemeten en ook de bron (in dit geval *loveLife*) zal worden beoordeeld op deskundigheid, betrouwbaarheid en geloofwaardigheid. Op deze manier kan achterhaald worden in hoeverre de ‘funky’ stijl voldoet aan de verwachtingen van de tieners en in welke mate zij de bron geloofwaardig vinden.

2.4 Cultuur

De HIV/AIDS-voorlichtingsteksten die worden geschreven zijn bestemd voor bepaalde doelgroepen. Een tekst moet afgestemd worden op de doelgroep om effectief te kunnen zijn. De voorlichtingstekst die *loveLife* heeft geschreven is bedoeld voor Zuid-Afrikaanse jongeren in de leeftijd van twaalf tot zeventien jaar. Dit is een erg brede doelgroep die bestaat uit meerdere cultuurgroepen.

De cultuurgroepen die in dit onderzoek werden betrokken zijn Afrikaans sprekende blanke -en Afrikaans sprekende kleurling tieners. Door onderscheid te maken naar deze twee groepen kon worden achterhaald of beide groepen de teksten even overtuigend vonden.

Om een onderscheid te kunnen maken tussen verschillende culturen heeft Hofstede (1991) een vijftal cultuurdimensies in kaart gebracht, te weten: Machtsafstand, Individualisme-Collectivisme, Masculiniteit-Femininiteit, Onzekerheidsvermijding en Lange-Korte termijnoriëntatie. In dit onderzoek is onderzocht in welke mate de blanke en kleurling tieners verschillend scoorden op de dimensie Individualisme-Collectivisme. De scores op deze dimensie zouden een verklaring kunnen geven voor eventuele verschillen tussen de cultuurgroepen. Ook is de culturele betrokkenheid bepaald, om te achterhalen in hoeverre de tieners het hebben van een 'eigen' cultuur belangrijk vonden.

2.4.1 Dimensie Individualisme-Collectivisme

De dimensie individualisme-collectivisme betreft het beeld dat leden van een samenleving van zichzelf hebben ten aanzien van de verhouding tussen het individu en de samenleving. Een samenleving is individualistisch wanneer onderlinge banden tussen individuen los zijn: iedereen wordt geacht uitsluitend te zorgen voor zichzelf en voor zijn of haar naaste familie. In dit onderzoek werd onder andere gevraagd in hoeverre de tieners het belangrijk vonden dat de eigen behoeftes bevredigd werden en in hoeverre ze het belangrijk vonden dat ze zelf konden kiezen wat ze wilden doen.

Een samenleving is collectivistisch als individuen vanaf hun geboorte opgenomen zijn in sterke, hechte groepen, die hun levenslang bescherming bieden in ruil voor onvoorwaardelijke loyaliteit (Hofstede, 1991). In dit onderzoek werd de tieners onder andere gevraagd in hoeverre zij het belangrijk vonden om het welzijn van anderen te bevorderen en in hoeverre zij bereid waren zo te leven dat andere mensen niet werden benadeeld.

2.4.2 Horizontaal- en Verticaal Individualisme –en Collectivisme

Uit onderzoek van Singelis (1995) is gebleken dat de indeling naar collectivistische -en individualistische culturen kan worden verfijnd, waarbij er onderscheid wordt gemaakt naar horizontaal –en verticaal individualistische -en collectivistische culturen. De horizontale richting geeft kort gezegd aan in hoeverre men zichzelf als autonoom individu ziet en de verticale richting geeft aan of men zich hiërarchisch gezien gelijk ziet aan de ander.

In horizontaal individualistische culturen ziet men zichzelf als autonoom individu, maar men ziet zichzelf wel als gelijk aan de ander. Singelis (1995) noemt Australië en Zweden als voorbeeldlanden. De tieners in dit onderzoek gaven hierbij onder andere antwoord op de vraag in hoeverre ze normaal gesproken hun eigen ding doen en in hoeverre ze vonden dat ze hun leven onafhankelijk van anderen moesten leven.

In verticaal individualistische culturen ziet men zichzelf ook als autonoom individu, maar men ziet zichzelf als (hiërarchisch) ongelijk aan de ander. Hierbij worden als voorbeeldlanden de Verenigde Staten en Frankrijk genoemd. De tieners in dit onderzoek gaven hierbij onder andere aan of zij vonden dat ze hun werk beter moesten doen dan anderen en of zij zenuwachtig en geïrriteerd raakten wanneer anderen iets beter konden dan zij.

In horizontaal collectivistische culturen beschouwt men zichzelf als deel van een collectief en ziet men zichzelf als gelijk aan de ander. Een voorbeeld van extreem horizontaal collectivisme is het communisme. De tieners in dit onderzoek gaven hierbij aan of zij vonden dat hun geluk afhing van anderen en of zij het belangrijk vonden om eensgezindheid binnen een groep te bewaren.

In een verticaal collectivistische cultuur beschouwt men zichzelf ook als deel van het collectief, maar ziet men de ander niet als gelijk. Een extreem voorbeeld hiervan is nazi Duitsland (Singelis, 1995). De tieners in dit onderzoek gaven aan of zij iets voor de familie zouden doen zonder dat ze dit zelf prettig vonden en ook gaven zij aan of ze het onprettig vonden om een andere mening te hebben dan de rest van de groep.

2.4.3 Karakterisering van cultuurgroepen

In dit onderzoek is gewerkt met twee verschillende cultuurgroepen, namelijk blanke en kleurling Afrikaans sprekende tieners.

Zuid-Afrika is een land met meerdere cultuurgroepen. Van oudsher werd er een indeling gemaakt naar blanken, Bantu-taligen en kleurlingen. De blanken vormden een groep met verschillende achtergronden; er waren Nederlandse, Duitse, Portugese, Franse en Britse invloeden (Richmond e.a., 2002). De moedertaal van deze groep was Afrikaans.

De kleurlingen waren de groep tussen de blanken en de Bantu-taligen (oftewel zwarten). Velen van hen waren als slaven naar Zuid-Afrika gehaald en waren afkomstig uit India, Indonesië en het oosten van Afrika. De voertaal was Maleis, in die tijd een belangrijke handelstaal, maar Afrikaans is nu de meest gesproken taal onder de kleurlingen.

3 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk zullen eerst de hoofdvraag en de deelvragen worden besproken (§ 3.1). Vervolgens zullen de afhankelijke variabelen worden toegelicht (§3.2). Hierna zullen de onafhankelijke variabelen (§3.3) en de mediërende variabelen (§3.4) worden besproken.

3.1 Hoofd- en deelvragen

In dit onderzoek zijn de effecten onderzocht van de HIV/AIDS-voorlichtingsteksten met twee verschillende stijlen ('funky' en neutraal) en de verschillende groepen lezers op de percepties van deze teksten. De hoofdvraag die in dit onderzoek wordt onderzocht is:

'Hoe aantrekkelijk, begrijpelijk en overtuigend wordt een HIV/AIDS-voorlichtingstekst die is geschreven in een 'funky' stijl door blanke en door kleurling Afrikaans sprekende tieners gevonden, vergeleken met dezelfde tekst geschreven in een neutrale stijl?'

De deelvragen die bij bovenstaande hoofdvraag geformuleerd zijn, zijn:

1. Zijn er hoofdeffecten van de variabele *Tekstversie* op de oordelen over de tekst?
2. Zijn er hoofdeffecten van de variabele *Cultuurgroep* op de oordelen over de tekst?
3. Zijn er interactie-effecten van de variabelen *Tekstversie* en *Cultuurgroep* op de oordelen over de tekst?
4. Welke rol spelen de mediërende variabelen (*Individualisme (horizontaal en verticaal)*, *Collectivisme (horizontaal en verticaal)*, *Culturele betrokkenheid*, *Accommodatie*, *Consequentiebetrokkenheid* en *Bronbeoordeling*) in de oordelen over de teksten door de verschillende cultuurgroepen?

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zijn bovenstaande deelvragen geformuleerd. Vraag één laat zien of de tieners voorkeur hebben wat betreft de stijl van de tekst ('funky' of neutraal). De tweede vraag beantwoordt de vraag of de cultuurgroepen de teksten verschillend beoordelen. Hiermee kan de vraag of blanke en kleurling tieners verschillen wat betreft voorkeur van tekst worden beantwoord. De derde vraag geeft aan of cultuurgroep samen met de stijlvarianten leiden tot verschillende beoordelingen van de tekst. Mogelijk is er een interactie-effect van *Cultuurgroep* en *Tekstversie* op het oordeel over de tekst.

De vierde vraag kan eventuele hoofd -en interactie effecten van de vragen één tot en met drie verklaren. De mediërende variabelen kunnen namelijk een eventueel (deel van een) verband tussen de onafhankelijke variabelen *Tekstversie* en *Cultuurgroep* én de afhankelijke variabelen *Aantrekkelijkheid*, *Begrijpelijkheid* en *Overtuigingskracht* verklaren.

3.2 Afhankelijke variabelen

De afhankelijke variabelen die in dit onderzoek worden gebruikt zijn *Aantrekkelijkheid*, *Begrijpelijkheid* en *Overtuigingskracht*. In Sanders en Sanders (1996) wordt erop gewezen dat deze variabelen belangrijke concepten zijn op basis waarvan een tekst kan worden geëvalueerd. Ook Verwer (2003) heeft deze concepten gebruikt bij de evaluatie van de teksten. Hieronder volgt een bespreking per concept.

- **Aantrekkelijkheid**

De manier waarop informatie in een tekst wordt gepresenteerd kan door lezers in meer of mindere mate aantrekkelijk worden gevonden. Aantrekkelijkheid is dan ook een maat voor de waardering van bepaalde tekstkenmerken door de lezer. In dit onderzoek wordt er onderscheid gemaakt tussen een oordeel over de manier waarop de schrijver (de bron) in de tekst naar voren komt en over de stijl die in de tekst gebruikt wordt. Criteria waarop het gepresenteerde beeld van een schrijver beoordeeld kan worden zijn de mate van deskundigheid, betrouwbaarheid, eerlijkheid en geloofwaardigheid. Criteria betreffende de stijl van een tekst zijn de directheid, de formeelheid, de serieusheid en de natuurlijkheid.

- **Begrijpelijkheid**

De informatie van een tekst kan door lezers in meer of mindere maten begrepen worden. De begrijpelijkheid is dan ook een maat voor de toegankelijkheid van een tekst. Wanneer de informatie makkelijk toegankelijk is, kan er informatieoverdracht plaats vinden. Wanneer een tekst niet begrijpelijk is kunnen boodschappen verkeerd, of helemaal niet worden begrepen.

- **Overtuigingskracht**

De overtuigingskracht van een tekst is de mate waarin de lezer standpunten uit de tekst overneemt. Een tekst is eerder overtuigend wanneer de lezer zich kan identificeren met de informatie in de tekst (Hoeken, 1998). In dit onderzoek wordt er onderscheid gemaakt tussen de overtuigingskracht van de argumenten in de tekst zelf en de overtuigingskracht van de bron (de schrijver van de tekst). Niet alleen de standpunten kunnen overtuigen, ook de mate waarin de lezer zich identificeert met de schrijver speelt een rol bij de overtuiging van de lezer (Hoeken, 1998).

3.3 Onafhankelijke variabelen

De onafhankelijke variabelen waar in dit onderzoek mee wordt gewerkt zijn Tekstversie en Cultuurgroep.

- Tekstversie

Er worden twee versies van een tekst gebruikt, waarbij de ene tekstversie een ‘funky’ stijl heeft en de andere tekstversie een neutrale stijl.

- Cultuurgroep

Er worden twee cultuurgroepen in dit onderzoek betrokken; blanke Afrikaans sprekende tieners en kleurling Afrikaans sprekende tieners.

3.4 Mediërende variabelen

Naast de afhankelijke en onafhankelijke variabelen worden er in dit onderzoek ook mediërende (ofwel interveniërende) variabelen gebruikt. Deze variabelen kunnen een (deel van een) verband tussen andere variabelen verklaren (Baarda en de Goede, 2001). In dit geval betekent dit dat de mediërende variabele het verband (of een deel van het verband) tussen Tekstversie, Cultuurgroep (de onafhankelijke variabelen) en Aantrekkelijkheid, Begrijpelijkheid en Overtuigingskracht (de afhankelijke variabelen) kan verklaren. In dit onderzoek zijn de volgende mediërende variabelen gebruikt:

- Individualisme (horizontaal en verticaal)

Deze variabele meet de mate waarin de proefpersonen (horizontaal dan wel verticaal) individualistisch georiënteerd zijn.

- Collectivisme (horizontaal en verticaal)

Deze variabele meet de mate waarin de proefpersonen (horizontaal dan wel verticaal) collectivistisch georiënteerd zijn.

- Culturele betrokkenheid

Deze variabele meet de mate waarin de proefpersonen betrokken zijn bij de eigen cultuur.

- Bronbeoordeling

Deze variabele meet het oordeel van de proefpersoon over *loveLife* (de bron in dit geval).

- Consequentiebetrokkenheid

Deze variabele meet in hoeverre de proefpersoon betrokken is bij het onderwerp (in dit geval HIV/AIDS) en in hoeverre de consequenties (ziek worden en uiteindelijk overlijden) van het krijgen van deze ziekte belangrijk worden geacht.

- Accommodatie

Deze variabele meet in dit onderzoek in hoeverre de proefpersonen een 'eigen taal' hebben (als tieners onder elkaar) en in hoeverre ze het prettig vinden dat de schrijver hen in 'hun taal' probeert aan te spreken door gebruik te maken van een moderne 'funky' stijl.

4 Methode

In dit hoofdstuk zal allereerst het ontwerp van het onderzoek worden besproken (§ 4.1). Vervolgens zal uiteen worden gezet welke proefpersonen hebben deelgenomen aan het onderzoek (§ 4.2). Hierop volgt de bespreking van het onderzoeksmateriaal (§ 4.3). Het onderzoeksmateriaal is gepre-test; de opzet en uitkomsten van de test komen in § 4.4 aan de orde. Vervolgens wordt het meetinstrument besproken (§ 4.5). Tot slot volgt de bespreking van de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd (§ 4.6).

4.1 Onderzoeksontwerp

Het onderzoek was een experimenteel onderzoek, waarbij het effect van stijlvariatie op twee verschillende tekstversies is gemeten. Er is gekozen voor een tussen-proefpersoonontwerp, dit houdt in dat elke proefpersoon één tekstversie kreeg voorgelegd (ofwel de tekst met ‘funky’ stijl ofwel de tekst met neutrale stijl). Het voordeel van dit ontwerp was dat er geen *carry-over* effect kon optreden van het lezen van een eerdere tekst op het oordeel over de tekst.

4.2 Proefpersonen

In totaal hebben 120 proefpersonen meegewerkt aan dit onderzoek. Hiervoor zijn twee scholen benaderd; de Hoërskool Stellenbosch en de Stellenzicht Secondary School. Hoërskool Stellenbosch was van oorsprong een blanke school, Stellenzicht Secondary School was vroeger een zogenaamde ‘bruinskool’.

Er is voor deze twee scholen gekozen om een indeling te kunnen maken naar cultuurgroep. Mevrouw Basson (medewerkster van het Taalsentrum in Stellenbosch) is contactpersoon geweest en heeft ervoor gezorgd dat het onderzoek op bovengenoemde scholen kon worden gerealiseerd.

Alle leerlingen hadden als moedertaal Afrikaans en zaten in graad acht (de Nederlandse groep tien), de leeftijd varieerde van dertien tot en met zeventien jaar (drie kwart van de totale groep was veertien jaar oud). Er is gekozen voor deze leeftijdsgroep, omdat de teksten die in dit onderzoek worden gebruikt bedoeld zijn voor jongeren tussen de twaalf en zeventien jaar (www.lovelife.org.za).

Bij de keuze voor het aantal proefpersonen voor dit onderzoek is rekening gehouden met een gewenste steekproefgrootte van minimaal 25 leerlingen per tekstversie per groep. Maes e.a. (1996) geven aan dat een proefpersoonengroep minimaal uit 25 personen (per groep)

moet bestaan, om het onderscheidend vermogen van de testen betrouwbaar te laten zijn. Onderstaande tabel (tabel 4.2) geeft de precieze verdeling van de proefpersonen weer.

Tabel 4.2 Proefpersoonverdeling

<i>Cultuurgroep</i>	<i>Tekstversie 1*</i>	<i>Tekstversie 2*</i>	<i>Totaal</i>
Blanke meisjes	10	19	29
Blanke jongens	18	10	28
Blanke tieners			57
Kleurling meisjes	17	16	33
Kleurling jongens	15	15	30
Kleurling tieners			63

*Tekstversie 1 = 'funky' stijl, Tekstversie 2 = neutrale stijl

4.3 Onderzoeksmateriaal

4.3.1 Tekstversies

Het onderzoeksmateriaal bestond uit twee verschillende Afrikaanstalige teksten. De eerste tekstversie was een bestaande tekst uit een brochure van *loveLife* (S'CAMPTO uitgave 7 van 16 mei 2004). De titel van de tekst uit de brochure van *loveLife* luidde: 'Ek is 'n seksbom!'. Het was een tekst met een 'funky' stijl. De tweede tekstversie is geschreven aan de hand van 'Ek is 'n seksbom!' en had als titel 'Ek en my seksuele drange!'. Deze tekst had een neutrale stijl.

De belangrijkste verschillen tussen de twee teksten zijn in onderstaande figuur (figuur 4.3) te vinden. In dit figuur staan links alle 'funky' zinnen uit de tekst 'Ek is 'n seksbom!' en rechts staan alle neutrale zinnen uit de herschreven tekst 'Ek en my seksuele drange!'. Beide volledige tekstversies zijn opgenomen als bijlagen (Bijlage 1 en Bijlage 2).

Figuur 4.3 Verschillen tussen de teksten

Titel	
Ek is 'n seksbom!	Ek en my seksuele drange!
Inleiding	
-Dit kom met 'n slag! Sexual urges -die teenoorgestelde geslag is disgusting	→ →
	Jou seksuele begeertes tref jou onverwags die teenoorgestelde geslag is vreeslik

Hoofstekst

-Ok, luister my chinas!	→	Goed, luister nou hier my vriende
-waar ons hormone die phunky dans doen en ons heeltemal opwerk	→	waar ons hormone holderstebolder raak en ons opdraand gee
-Boys dans op die tune van	→	Die ouens word aangevuur deur
-al die fine ladies jive op	→	al die meisies word op die rand gedryf deur
-die hormone wat ons passionate, luuurving en wild maak!	→	die hormone van onstuitbare passie en liefde!
-om te experience hoe jy voel na elke dip, turn en drop!	→	elke draai en swaai te voel!
-So vat die ride en leer –vind meer uit oor hierdie cool experience... jy!	→	Dit is belangrik om alles mee te maak en daarvan te leer.
-Maar om dit te weet, help ons nie eintlik om daai urges te beheer nie!	→	Maar al weet jy jy kan dit doen, help dit nog niks as jy jou drange in toom wil hou nie!
-Sure, regardless van hoeveel ons weet van ons liggame en ons urges, ons gaan steeds daai ding wil doen.	→	Ja ons kan alles weet oor ons liggame en ons seksuele drange, maar ons gaan nog steeds seks wil hê.
-So wat moet ons met daai sexual urges doen?	→	Maar hoe dan nou gemaak?
-dis 'n major risiko	→	dis 'n geweldig groot risiko
-'n hele reeks baie nasty sexually transmitted diseases	→	'n hele klomp lewensgevaarlike seksueel-oordraagbare siektes
-Punt is, casual seks is very high risk	→	Die feit is, om sommer net seks te hê is baie gevaarlik
-Jy behoort te wag tot jy in 'n longterm, loving verhouding is voor die issue van seks eens genoem word- en dan, selfs al is jy 'n virgin en jy trust jou partner heeltemal- gebruik altyd 'n kondoom.	→	Jy behoort te wag tot jy in 'n liefdevolle, vaste verhouding is voordat daar van seks gepraat word- en selfs al het jy dit nog nooit voorheen gedoen nie en jy vertou jou ou of meisie heeltemal- gebruik altyd 'n kondoom

Vragenblok

-check 'em out!	→	Kyk hierdie vrae!
- jou lewe is on the line	→	jou lewe is op die spel
-check list	→	vraelys
-sexual relationship	→	seksuele verhouding
-Het jy enige moral, kulturele of religious oortuigings wat beteken dat seks verkeerd is vir jou?	→	Is seks teen jou morele, kulturele of geloofsbeginsels?
-Hoe gaan jy oor jousef en jou partner voel as julle seks gehad het?	→	Hoe gaan julle oor die verhouding voel na julle seks gehad het?
-sexually transmitted diseases en birthcontrol	→	seksueel oordraagbare siektes en geboortebeperring
-voel jy pressured om seks te hê?	→	Voel jy verplig om seks te hê?
-comfortable	→	gemaklik
-Kan ky en jou partner oor julle besluit praat?	→	Kan julle oor seks praat?
-full-on seks	→	seks
-sex play	→	meer onskuldige seksuele aktiviteite

4.3.2 Schrijfproces van herschreven tekst

De tweede tekstversie is een herschreven tekst, waarbij de stijl zo neutraal mogelijk is gehouden. De tekst is herschreven in een projectgroep binnen het Taalsentrum (afdeling Document Design) te Stellenbosch. Deze groep bestond in totaal uit zes personen (vier medewerkers van het Taalsentrum en twee studenten van de Radboud Universiteit te Nijmegen).

M. Pienaar en E. Loftie-Eaton (twee medewerksters van het Taalsentrum) en de onderzoeker hebben de eerste versie van de herschrijving gemaakt. Deze versie is vervolgens verbeterd door L. de Stadler (directeur van het Taalsentrum). Vervolgens is de zo tot stand gekomen versie gepre-test (zie §4.4), om na te gaan of de betekenis vergelijkbaar was gebleven. Na deze pre-test is de uiteindelijke versie van de herschrijving gemaakt.

4.4 Pre-test

In een pre-test is nagegaan of de betekenis van de herschreven tekst vergelijkbaar is gebleven aan de originele tekst 'Ek is 'n seksbom!'. Ook werd gevraagd of de tekst even gemakkelijk te lezen was in vergelijking tot de originele tekst, om te achterhalen of er zinnen of tekstgedeelten waren die taalkundig niet 'liepen'. Hiervoor werden vier Zuid-Afrikaanse experts op het gebied van tekstanalyse bevroegd. Alle vier experts waren werkzaam op het Taalsentrum (afdeling Document Design) in Stellenbosch.

De pre-test betrof de originele tekst, de gemanipuleerde tekst en drie open vragen. Gekozen werd voor open vragen om de respondent de ruimte te geven voor onderbouwing van de antwoorden. De vragen werden in het Engels gesteld, om miscommunicatie met de onderzoeker te voorkomen. De vragen zijn te vinden in onderstaande figuur (figuur 4.4):

Figuur 4.4 Vragen van de pre-test

1. Do you think the meaning of the (new) text 'Ek en my seksuele drange!' is quite similar to the meaning of the text 'Ek is 'n seksbom!'?
2. Do you think the text 'Ek en my seksuele drange!' is as easy to read as 'Ek is 'n seksbom!'? If not, which part is not easy to read and how can I improve the text?
3. Do you have further suggestions to improve the new text?

Uit de pre-test kwam naar voren dat alle vier de medewerkers vonden dat alleen de stijl van de tekst verschilde, maar dat de betekenis vergelijkbaar is gebleven. Drie van de vier medewerkers vonden de gemanipuleerde tekst makkelijker om te lezen. Een medewerker vond de herschreven tekst moeilijker te lezen.

Als suggestie werd aangegeven dat deze tekst kon worden verbeterd door té formele woorden en zinnen te herformuleren. Met de medewerker die de gemanipuleerde tekst moeilijker vond om te lezen is een afspraak gemaakt. In het daarop volgende gesprek zijn moeilijke passages doorgesproken en formele formuleringen aangepast. Tot slot heeft L. de Stadler (directeur van het Taalsentrum) de opnieuw herschreven tekst gecontroleerd op betekenisbehoud en spelling.

4.5 Meetinstrument

Om het mogelijk te maken een groot aantal respondenten te ondervragen is gekozen voor een vragenlijst als meetinstrument. De vragenlijst omvatte in totaal 104 vragen en stellingen en bestond uit de onderdelen A tot en met L. In onderstaande figuur (figuur 4.5) staan de onderdelen van de vragenlijst weergegeven. De volledige vragenlijst is te vinden in Bijlage 3.

Figuur 4.5 Onderdelen van de vragenlijst

Onderdeel A: Persoonsgegevens

Het eerste onderdeel van de vragenlijst bestond uit vijf vragen naar de persoonsgegevens van de proefpersonen. Er werd gevraagd naar de leeftijd, het geslacht, de groep, de moedertaal en de cultuurgroep van de proefpersonen.

Onderdeel B: Voorbeeldvraag

In dit onderdeel werd aan de hand van een voorbeeldvraag uitgelegd waar de antwoordopties één (helemaal onwaar) tot en met zeven (helemaal waar) van de Likert-schalen voor stonden.

Onderdeel C: Culturele betrokkenheid

Dit onderdeel bestond uit vier vragen over de culturele betrokkenheid van de proefpersonen. De vragen waren oorspronkelijk afkomstig uit Gudykunst (1991). Verwer (2003) heeft de vragen vertaald en deze vertalingen zijn overgenomen in het onderhavige onderzoek.

Onderdeel D: Individualisme en Collectivisme

Dit onderdeel bestond in totaal uit acht vragen, waarvan vier vragen over individualisme en vier vragen over collectivisme. Ook deze vragen zijn afkomstig uit Gudykunst (1991) en vertaald door Verwer (2003) naar het Afrikaans.

Onderdeel E: Accommodatie

Dit onderdeel bestond uit vier vragen over accommodatie. Er was geen bestaand instrument om accommodatie te meten, deze vragen zijn ontworpen door L. de Stadler, een mede-onderzoeker en de onderzoeker zelf.

Onderdeel F: Consequentiebetrokkenheid

Dit onderdeel bestond uit vijf vragen over de consequentiebetrokkenheid. Er was geen bestaand instrument over de consequentiebetrokkenheid bij het onderwerp HIV/AIDS. Om deze reden zijn vijf vragen ontworpen door L. de Stadler, een mede-onderzoeker en de onderzoeker zelf.

Onderdeel G: Bronbeoordeling

Dit onderdeel bevatte zes vragen over de bronbeoordeling. Er bestond geen specifiek meetinstrument voor de beoordeling van *loveLife*, daarom zijn de vragen door L. de Stadler, een mede-onderzoeker en de onderzoeker zelf ontworpen.

Onderdeel H: Aantrekkelijkheid (I)

In dit onderdeel werden achttien vragen gesteld over de aantrekkelijkheid van de tekst. De nadruk lag in dit onderdeel op de aandacht die de tekst trok. Er was geen concreet meetinstrument voorhanden, daarom zijn de vragen ontworpen door L. de Stadler, een mede-onderzoeker en de onderzoeker zelf.

Onderdeel I: Aantrekkelijkheid (II)

In dit onderdeel werden veertien vragen gesteld over de aantrekkelijkheid van de tekst. De nadruk lag op de manier waarop de tekst geschreven was. Van de veertien vragen zijn acht vragen overgenomen uit het onderzoek van Verwer (2003), de overige zes vragen zijn ontworpen door L. de Stadler, een mede-onderzoeker en de onderzoeker zelf.

Onderdeel J: Begrijpelijkheid

In dit onderdeel werden tien vragen gesteld over de begrijpelijkheid van de tekst. Hierbij zijn drie vragen overgenomen uit het onderzoek van Verwer (2003), de overige zeven vragen zijn ontworpen door L. de Stadler, een mede-onderzoeker en de onderzoeker zelf.

Onderdeel K: Overtuigingskracht

Dit onderdeel bestond uit veertien vragen over de overtuigingskracht van de tekst zelf en van de indruk die de schrijver maakte. Vier stellingen zijn overgenomen uit het onderzoek van Verwer (2003) en de overige tien stellingen zijn ontworpen door L. de Stadler, een mede-onderzoeker en de onderzoeker zelf.

Onderdeel L: Horizontaal –en verticaal Individualisme en Collectivisme

Dit onderdeel bestond uit zestien vragen, waarvan vier vragen over horizontaal individualisme, vier vragen over verticaal individualisme, vier vragen over horizontaal collectivisme en vier vragen over verticaal collectivisme. De vragen waren afkomstig uit Singelis (1995).

4.6 Uitvoering van het onderzoek

Eind oktober van het jaar 2004 zijn de vragenlijsten afgenomen. De eerste dag (27 oktober 2004) om half tien 's ochtends werden de vragenlijsten afgenomen op de Hoërschool Stellenbosch. De leerlingen hadden drie kwartier de tijd om de vragenlijst in te vullen. Alle leerlingen kwamen naar de aula waar vier medewerkers van het Taalsentrum en twee studenten van de Radboud universiteit te Nijmegen aanwezig waren. Mevrouw Basson (de contactpersoon van de scholen) gaf een mondelinge toelichting op de vragenlijst. Ook stond er aan het begin van de vragenlijst een geschreven instructie, zodat de leerlingen na konden lezen wat precies de bedoeling was. Alle leerlingen moesten blijven zitten tot de tijd om was. De leerlingen die eerder klaar waren konden de vragenlijst inleveren. Bij het inleveren van de vragenlijsten werd gecontroleerd of alle vragen ingevuld waren.

De tweede dag (28 oktober 2004) om half tien 's ochtends werden de vragenlijsten afgenomen op Stellingzicht Secondary School. Het hoofd van de school leidde de onderzoeker en een medewerkster van het Taalsentrum naar het klaslokaal waar de leerlingen van graad acht zaten. M. Pienaar (de medewerkster van het Taalsentrum) gaf in dit geval de mondelinge toelichting op de vragenlijst. De geschreven instructie stond aan het begin van de vragenlijst, om onduidelijkheden te zo veel mogelijk te voorkomen. De leerlingen moesten stil blijven zitten, totdat iedereen de vragenlijst ingevuld had. Ook hier werden de vragenlijsten gecontroleerd, om te zien of alle vragen waren ingevuld.

5 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. In de eerste paragraaf wordt de betrouwbaarheid van de afhankelijke variabelen besproken (§5.1). In de daaropvolgende paragraaf (§5.2) wordt de betrouwbaarheid van de mediërende variabelen gepresenteerd. In §5.3 worden de resultaten van de beschrijvende statistieken (gemiddelde score, standaarddeviatie, mediaan en range) van de afhankelijke en de mediërende variabelen beschreven. Vervolgens worden de resultaten van de variantie-analyses besproken (§5.4). Hierop volgt een bespreking van het resultaat van de uitgevoerde t-toetsen. Tot slot zullen de resultaten van de getoetste correlaties van de afhankelijke en mediërende variabelen worden gepresenteerd (§5.6).

5.1 Betrouwbaarheid van de afhankelijke variabelen

Van de afhankelijke variabelen is de betrouwbaarheid (Cronbach's alpha) berekend. De variabelen die scoorden boven de .80 werden beoordeeld als 'goed', scores tussen de .70 en .80 werden beoordeeld als 'adequaat'. Scores tussen de .60 en .70 werden als 'matig' beoordeeld en scores onder de .60 werden als 'onvoldoende' beoordeeld (Van Wijk, 2000). In onderstaande tabel (tabel 5.1) staan per afhankelijke variabele het aantal items aangegeven, Cronbach's alpha en de beoordeling zoals hierboven beschreven.

Tabel 5.1 Betrouwbaarheid Afhankelijke variabelen

<i>Afhankelijke Variabele</i>	<i>Items (n)</i>	<i>Alpha</i>	<i>Beoordeling</i>
Aantrekkelijkheid	32	.87	Goed
Begrijpelijkheid	10	.86	Goed
Overtuigingskracht	14	.91	Goed

n=aantal, Alpha=Cronbach's Alpha, Beoordeling=oordeel volgens Van Wijk (2000)

5.2 Betrouwbaarheid van de mediërende variabelen

De betrouwbaarheid (Cronbach's Alpha) van de mediërende variabelen is net als de betrouwbaarheid van de afhankelijke variabelen beoordeeld aan de hand van de criteria van Van Wijk (2000) (zie§5.1). In onderstaande tabel (tabel 5.2) zijn de uitkomsten van de betrouwbaarheidsanalyses te vinden.

Tabel 5.2 Betrouwbaarheid Mediërende variabelen

<i>Mediërende Variabele</i>	<i>Items (n)</i>	<i>Alpha</i>	<i>Beoordeling</i>
Individualisme	4	.71	Adequaat
Collectivisme	4	.51	Onvoldoende
Horizontaal Individualisme	4	.49	Onvoldoende
Horizontaal Collectivisme	4	.32	Onvoldoende
Verticaal Individualisme	4	.35	Onvoldoende
Verticaal Collectivisme	4	.31	Onvoldoende
Culturele betrokkenheid	4	.22	Onvoldoende
Consequentiebetrokkenheid	5	.54	Onvoldoende
Accommodatie	4	.45	Onvoldoende
Bronbeoordeling	6	.87	Goed

n=aantal, Alpha=Cronbach's Alpha, Beoordeling=oordeel volgens Van Wijk (2000)

De betrouwbaarheid van de mediërende variabelen Collectivisme, Horizontaal Individualisme, Horizontaal Collectivisme, Verticaal Individualisme, Verticaal Collectivisme, Culturele betrokkenheid, Consequentiebetrokkenheid en Accommodatie blijkt 'onvoldoende'. Om de betrouwbaarheid mogelijk te verhogen is van elke mediërende variabele met een te lage Cronbach's alpha nogmaals de betrouwbaarheid bepaald, na weglating van 'afwijkende' items. In onderstaande tabel (tabel 5.3) staan de uitkomsten van de betrouwbaarheidsanalyses na weglating van deze items.

Tabel 5.3 Betrouwbaarheid Mediërende variabelen na weglating items

<i>Mediërende Variabele</i>	<i>Items (n)</i>	<i>Alpha</i>	<i>Beoordeling</i>
Collectivisme	2	.58	Onvoldoende
Horizontaal Individualisme	4	.49	Onvoldoende
Horizontaal Collectivisme	2	.41	Onvoldoende
Verticaal Individualisme	2	.74	Adequaat
Verticaal Collectivisme	2	.37	Onvoldoende
Culturele betrokkenheid	2	.48	Onvoldoende
Consequentiebetrokkenheid	3	.63	Matig
Accommodatie	2	.45	Onvoldoende

n=aantal, Alpha=Cronbach's Alpha, Beoordeling=oordeel van Van Wijk (2000)

Na weglating van twee items van Verticaal Individualisme (vragen 13 en 14 van onderdeel L) en na weglating van twee items van Consequentiebetrokkenheid (vragen 4 en 5 van onderdeel F), blijkt dat deze 'adequaat' en 'matig' betrouwbaar zijn. De variabelen die na weglating nog

steeds ‘onvoldoende’ scoorden, zullen niet betrokken worden in dit onderzoek. Deze variabelen zijn immers niet betrouwbaar genoeg om gegronde uitspraken over te kunnen doen. De andere variabelen (Verticaal Individualisme en Consequentiebetrokkenheid), die in tweede instantie wel betrouwbaar genoeg bleken, zijn verder steeds geanalyseerd zonder de ‘afwijkende’ items.

5.3 Beschrijvende statistieken van de afhankelijke en mediërende variabelen

Van de afhankelijke variabelen en de mediërende variabelen zijn de gemiddelde score (M), de standaarddeviatie (SD), de mediaan, en de range (minimum score tot maximum score) berekend. De precieze uitkomsten van deze statistieken zijn te vinden in onderstaande tabel (tabel 5.4).

Tabel 5.4 Beschrijvende statistieken

<i>Variabelen</i>	<i>Mean</i>	<i>SD</i>	<i>Mediaan</i>	<i>Range</i>
Aantrekkelijkheid	5.15	.78	5.3	2.2 - 6.7
Begrijpelijkheid	5.76	.96	5.9	1.6 - 7.0
Overtuigingskracht	5.48	1.0	5.7	1.4 - 6.8
Individualisme	6.03	1.0	6.3	1.3 - 7.0
Collectivisme	5.66	1.0	5.8	1.3 - 7.0
Horizontaal Individualisme	6.67	1.5	7.0	2.0 - 9.0
Horizontaal Collectivisme	6.16	1.3	6.3	2.8 - 9.0
Verticaal Individualisme	4.25	2.3	4.5	1.0 - 9.0
Verticaal Collectivisme	5.29	1.8	5.0	1.8 - 9.0
Culturele betrokkenheid	4.60	1.4	5.7	1.0 - 7.0
Consequentiebetrokkenheid	4.86	1.1	5.0	1.0 - 7.0
Accommodatie	5.36	1.1	5.5	2.0 - 7.0
Bronbeoordeling	4.85	1.6	5.2	1.0 - 7.0

Mean=gemiddelde score, SD=standaarddeviatie

5.4 Resultaten van de variantie-analyses

5.4.1 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Aantrekkelijkheid

Het effect van de onafhankelijke variabele Tekstversie op de afhankelijke variabele Aantrekkelijkheid is niet significant ($F(1,116)=1.51$; $p=.22$). De tekstversie ‘Ek is ’n seksbom’ ($M=5.23$, $SD=.83$) werd niet significant anders beoordeeld dan ‘Ek en my seksuele drange’ ($M=5.06$, $SD=.72$). Ook het effect van de onafhankelijke variabele Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Aantrekkelijkheid is niet significant ($F(1,116)=3.41$; $p=.07$). De

blanke tieners ($M=5.01$, $SD=.88$) beoordeelden de teksten niet (significant) aantrekkelijker of minder aantrekkelijk dan de kleurling tieners ($M=5.27$, $SD=.67$). Ook is er geen significant interactie-effect van de variabelen Tekstversie én Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Aantrekkelijkheid ($F(1,116)=.07$; $p=.80$). De blanke jongeren die tekstversie 1 ‘Ek is ’n seksbom’ beoordeelden ($M=5.11$, $SD=.99$) beoordeelden deze tekstversie niet (significant) anders dan de kleurling jongeren die dezelfde tekstversie 1 beoordeelden ($M=5.34$, $SD=.67$). Ook beoordeelden de blanke jongeren tekstversie 2 ‘Ek en my seksuele drange’ ($M=4.90$, $SD=.76$) niet (significant) anders dan de kleurling jongeren die tekstversie 2 beoordeelden ($M=5.20$, $SD=.67$). In onderstaande tabel (tabel 5.4.1) staat het resultaat van de effecten van de onafhankelijke variabelen Tekstversie en Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Aantrekkelijkheid weergegeven.

Tabel 5.4.1 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Aantrekkelijkheid

<i>Variabele</i>	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>R Squared</i>
Tekstversie	1.51	.22	
Cultuurgroep	3.41	.07	
Tekstversie*Cultuurgroep	.07	.80	
			.042

R squared=proportie verklaarde variantie

5.4.2 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Begrijpelijkheid

Het effect van de onafhankelijke variabele Tekstversie op de afhankelijke variabele Begrijpelijkheid is niet significant ($F(1,116)=.23$; $p=.63$). De tekstversie ‘Ek is ’n seksbom’ ($M=5.80$, $SD=1.07$) werd niet significant anders (begrijpelijker of juist niet begrijpelijker) beoordeeld dan ‘Ek en my seksuele drange’ ($M=5.70$, $SD=.84$). Ook het effect van de onafhankelijke variabele Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Begrijpelijkheid is niet significant ($F(1,116)=3.01$; $p=.09$). De blanke tieners ($M=5.60$, $SD=1.09$) beoordeelden de teksten niet (significant) anders dan de kleurling tieners ($M=5.90$, $SD=.81$). Ook is er geen significant interactie-effect van de variabelen Tekstversie én Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Begrijpelijkheid ($F(1,116)=.29$; $p=.59$). De blanke jongeren die tekstversie 1 ‘Ek is ’n seksbom’ beoordeelden ($M=5.59$, $SD=1.28$) beoordeelden deze tekstversie niet (significant) begrijpelijker of niet begrijpelijker dan de kleurling jongeren dezelfde tekstversie 1 beoordeelden ($M=5.99$, $SD=.83$). Ook beoordeelden de blanke jongeren tekstversie 2 ‘Ek en

my seksuele drange' (M=5.60, SD=.89) niet (significant) anders dan de kleurling jongeren die tekstversie 2 beoordeelden (M=5.81, SD=.80). In onderstaande tabel (tabel 5.4.2) staat het resultaat van de effecten van de onafhankelijke variabelen Tekstversie en Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Begrijpelijkheid weergegeven.

Tabel 5.4.2 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Begrijpelijkheid

<i>Variabele</i>	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>R Squared</i>
Tekstversie	.23	.63	
Cultuurgroep	3.01	.09	
Tekstversie*Cultuurgroep	.29	.59	
			.030

R squared=proportie verklaarde variantie

5.4.3 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Overtuigingskracht

Het effect van de onafhankelijke variabele Tekstversie op de afhankelijke variabele Overtuigingskracht is niet significant ($F(1,116)=.46$; $p=.50$). De tekstversie 'Ek is 'n seksbom' (M=5.55, SD=1.14) werd niet (significant) overtuigender of minder overtuigend beoordeeld dan 'Ek en my seksuele drange' (M=5.42, SD=.85). Ook het effect van de onafhankelijke variabele Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Overtuigingskracht is niet significant ($F(1,116)=1.34$; $p=.25$). De blanke tieners (M=5.37, SD=1.07) beoordeelden de teksten niet (significant) anders dan de kleurling tieners (M=5.58, SD=.94). Ook is er geen significant interactie-effect van de variabelen Tekstversie én Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Overtuigingskracht ($F(1,116)=.08$; $p=.78$). De blanke jongeren die tekstversie 1 'Ek is 'n seksbom' beoordeelden (M=5.46, SD=1.25) beoordeelden deze tekstversie niet (significant) anders dan de kleurling jongeren dezelfde tekstversie 1 beoordeelden (M=5.62, SD=1.05). Ook beoordeelden de blanke jongeren tekstversie 2 'Ek en my seksuele drange' (M=5.28, SD=.87) niet (significant) overtuigender of minder overtuigend dan de kleurling jongeren die tekstversie 2 beoordeelden (M=5.55, SD=.82). In onderstaande tabel (tabel 5.4.3) staat het resultaat van de effecten van de onafhankelijke variabelen Tekstversie en Cultuurgroep op de afhankelijke variabele Overtuigingskracht.

Tabel 5.4.3 Effecten van Tekstversies en Cultuurgroepen op Overtuigingskracht

<i>Variabele</i>	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>R Squared</i>
Tekstversie	.46	.50	
Cultuurgroep	1.34	.25	
Tekstversie*Cultuurgroep	.08	.78	
			.016

R squared=proportie verklaarde variantie

5.5 T-toetsen van cultuurgroepen en mediërende variabelen

Onderzocht is of de Cultuurgroepen verschillend scoorden op Individualisme, Verticaal Individualisme, Bronbeoordeling en/of Consequentiebetrokkenheid. Hiertoe werden t-toetsen gebruikt met tweezijdige toetsing. Er bleek geen significant verschil tussen de Cultuurgroepen wat betreft Individualisme ($F(1,118)=1.56$; $p=.21$ en $t(1,118)=.23$; $p=.82$). Dit wil zeggen dat de blanke tieners niet individualistischer of minder individualistisch waren dan de kleurling tieners. Het verschil tussen de Cultuurgroepen wat betreft Verticaal Individualisme was niet significant ($F(1,118)=.33$; $p=.57$ en $t(1,118)=.53$; $p=.60$). Ook hier geldt dat de blanken niet (verticaal) individualistischer of minder individualistisch waren dan de kleurlingen. Verder was geen significant verschil tussen de Cultuurgroepen wat betreft Bronbeoordeling ($F(1,118)=.02$; $p=.88$ en $t(1,118)=-1.50$; $p=.14$). De blanken beoordeelden *loveLife* niet anders dan de kleurlingen. Het verschil tussen de Cultuurgroepen wat betreft Consequentiebetrokkenheid was niet significant ($F(1,118)=.71$; $p=.40$ en $t(1,118)=-1.46$; $p=.15$). Dit wil zeggen dat de blanken en de kleurlingen de ernst van HIV/AIDS (voor zichzelf) niet verschillend hebben beoordeeld. In onderstaande tabel (tabel 5.5) staat nogmaals het overzicht van de resultaten van deze t-toetsen.

Tabel 5.5 T-toetsen van de Cultuurgroepen en de mediërende variabelen

<i>Variabelen</i>	<i>F</i>	<i>Sig.</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
Individualisme	1.56	.21	.23	.82
Verticaal Individualisme	.33	.57	.53	.60
Bronbeoordeling	.02	.88	-1.50	.14
Consequentiebetrokkenheid	.71	.40	-1.46	.15

5.6 Correlaties van de afhankelijke en mediërende variabelen

Onderzocht is of er samenhang bestond tussen de mediërende variabelen (Individualisme, Verticaal individualisme, Bronbeoordeling en Consequentiebetrokkenheid) van de respondent en de afhankelijke variabelen (Aantrekkelijkheid, Begrijpelijkheid en Overtuigingskracht) van de tekst.

Er werden significante positieve correlaties gevonden tussen: Individualisme en Overtuigingskracht ($r=.30$; $p<.01$), Consequentiebetrokkenheid en Aantrekkelijkheid ($r=.43$; $p<.01$), Consequentiebetrokkenheid en Overtuigingskracht ($r=.40$; $p<.01$), Bronbeoordeling en Aantrekkelijkheid ($r=.40$; $p<.01$), Bronbeoordeling en Begrijpelijkheid ($r=.33$; $p<.01$) en tussen Bronbeoordeling en Overtuigingskracht ($r=.40$; $p<.01$). Zie onderstaande tabel (tabel 5.6) voor het overzicht.

Tabel 5.6 Correlaties tussen Afhankelijke en Mediërende variabelen

	<i>Aantrekkelijkheid</i>	<i>Begrijpelijkheid</i>	<i>Overtuigingskracht</i>
<i>Individualisme</i>	.233*	.262	.304**
<i>Verticaal Individualisme</i>	-.153	-.176	-.146
<i>Consequentiebetrokkenheid</i>	.428**	.298	.401**
<i>Bronbeoordeling</i>	.404**	.327**	.396**

*= $p<.05$ en **= $p<.01$

Bij elke significante correlatie (groter of gelijk aan .30) is vervolgens onderscheid gemaakt naar Tekstversie en Cultuurgroep. De resultaten worden (op volgorde van Afhankelijke variabele) besproken in de volgende paragrafen.

5.6.1 Correlaties tussen mediërende variabelen en Aantrekkelijkheid

Er is een significante correlatie tussen Consequentiebetrokkenheid en Aantrekkelijkheid ($r=.43$, $p<.01$) en er is een significante correlatie tussen Bronbeoordeling en Aantrekkelijkheid ($r=.40$, $p<.01$). In onderstaande tabellen (tabel 5.7 en 5.8) staan de resultaten (waarbij er onderscheid is gemaakt naar Tekstversie en Cultuurgroep).

Tabel 5.7 Consequentiebetrokkenheid en Aantrekkelijkheid bij de verschillende cultuurgroepen en tekstversies

	<i>'Funky' stijl</i>	<i>Neutrale stijl</i>	<i>Beide Versies</i>
<i>Blanke tieners</i>	.385*	.449*	.391**
<i>Kleurling tieners</i>	.595**	.312	.450**
<i>Beide Cultuurgroepen</i>	.471**	.414**	.428**

*=p<.05 en **=p<.01

De hoogste significante correlatie tussen Consequentiebetrokkenheid en Aantrekkelijkheid werd gevonden bij de kleurling tieners die tekstversie 1 (met 'funky' stijl) beoordeelden. Dit wil zeggen hoe ernstiger de kleurling tieners HIV/AIDS vinden, hoe aantrekkelijker ze de 'funky' tekst vinden.

Tabel 5.8 Bronbeoordeling en Aantrekkelijkheid bij de verschillende cultuurgroepen en tekstversies

	<i>'Funky' stijl</i>	<i>Neutrale stijl</i>	<i>Beide Versies</i>
<i>Blanke tieners</i>	.299	.445*	.351**
<i>Kleurling tieners</i>	.502	.469**	.446**
<i>Beide Cultuurgroepen</i>	.384**	.482**	.404**

*=p<.05 en **=p<.01

De hoogste correlatie tussen Bronbeoordeling en Aantrekkelijkheid werd gevonden bij de cultuurgroepen samen die tekstversie 2 (met neutrale stijl) beoordeelden. Dit wil zeggen dat hoe positiever (deskundig, betrouwbaar, eerlijk, geloofwaardig, interessant en goed) de beide groepen tieners *loveLife* vinden, hoe aantrekkelijker ze de neutrale tekst vinden.

5.6.2 Correlatie tussen Bronbeoordeling en Begrijpelijkheid

Er is een significante correlatie tussen Bronbeoordeling en Begrijpelijkheid ($r=.33$, $P<.01$).

Het resultaat, waarbij er onderscheid is gemaakt tussen cultuurgroepen en tekstversies, staat in onderstaande tabel (tabel 5.9).

Tabel 5.9 Bronbeoordeling en Begrijpelijkheid bij de verschillende cultuurgroepen en tekstversies

	<i>'Funky' stijl</i>	<i>Neutrale stijl</i>	<i>Beide Versies</i>
<i>Blanke tieners</i>	.329	.267	.301*
<i>Kleurling tieners</i>	.301	.483**	.332**
<i>Beide Cultuurgroepen</i>	.310*	.377**	.327**

*= $p < .05$ en **= $p < .01$

De hoogste correlatie tussen Bronbeoordeling en Begrijpelijkheid werd gevonden bij kleurling tieners die tekstversie 2 (met neutrale stijl) beoordeelden. Dit wil zeggen dat hoe positiever kleurling tieners *loveLife* vinden, hoe begrijpelijker ze de neutrale tekst vinden.

5.6.3 Correlaties tussen mediërende variabelen en Overtuigingskracht

Er zijn significante correlaties tussen Individualisme en Overtuigingskracht ($r = .30$, $P < .01$), tussen Consequentiebetrokkenheid en Overtuigingskracht ($r = .40$, $p < .01$) en tussen Bronbeoordeling en Overtuigingskracht ($r = .40$, $P < .01$). In onderstaande tabellen (tabel 5.10 tot en met tabel 5.12) staan de resultaten waarbij er onderscheid is gemaakt tussen de cultuurgroepen en de tekstversies.

Tabel 5.10 Individualisme en Overtuigingskracht bij de verschillende cultuurgroepen en tekstversies

	<i>'Funky' stijl</i>	<i>Neutrale stijl</i>	<i>Beide Versies</i>
<i>Blanke tieners</i>	.456*	.331	.403
<i>Kleurling tieners</i>	.379	-.011	.246
<i>Beide Cultuurgroepen</i>	.398*	.142	.304**

*= $p < .05$ en **= $p < .01$

De hoogste significante correlatie tussen Individualisme en Overtuigingskracht werd gevonden bij de blanke tieners die tekstversie 1 (met 'funky' stijl) beoordeelden. Dit wil zeggen hoe individualistischer blanke tieners zijn, hoe overtuigender ze de 'funky' tekst vinden.

Tabel 5.11 Consequentiebetrokkenheid en Overtuigingskracht bij de verschillende cultuurgroepen en tekstversies

	<i>'Funky' stijl</i>	<i>Neutrale stijl</i>	<i>Beide Versies</i>
<i>Blanke tieners</i>	.407*	.385*	.366**
<i>Kleurling tieners</i>	.563**	.191	.421**
<i>Beide Cultuurgroepen</i>	.486**	.322*	.401**

*= $p < .05$ en **= $p < .01$

De hoogste correlatie tussen Consequentiebetrokkenheid en Overtuigingskracht werd gevonden bij de kleurling tieners die tekstversie 1 (met 'funky' stijl) beoordeelden. Hier geldt dat hoe ernstiger de kleurling tieners HIV/AIDS vinden, hoe overtuigender ze de 'funky' tekst vinden.

Tabel 5.12 Bronbeoordeling en Overtuigingskracht bij de verschillende cultuurgroepen en tekstversies

	<i>'Funky' stijl</i>	<i>Neutrale stijl</i>	<i>Beide Versies</i>
<i>Blanke tieners</i>	.289	.531**	.376**
<i>Kleurling tieners</i>	.370*	.512**	.399**
<i>Beide Cultuurgroepen</i>	.330**	.537**	.396**

*= $p < .05$ en **= $p < .01$

De hoogste correlatie tussen Bronbeoordeling en Overtuigingskracht werd gevonden bij de cultuurgroepen samen die tekstversie 2 (met neutrale stijl) beoordeelden. Dit wil zeggen dat hoe positiever de beide groepen tieners *loveLife* vinden hoe overtuigender ze de neutrale tekst vinden.

6 Conclusies en discussie

In dit hoofdstuk zullen allereerst de conclusies worden besproken (§6.1). Vervolgens zullen in §6.2 de uitkomsten van dit onderzoek worden bediscussieerd.

6.1 Conclusies

Uit de resultaten van dit onderzoek kan niet geconcludeerd worden dat de blanke en kleurling tieners de teksten met verschillende stijlen verschillend beoordelen. Er zijn geen significante verbanden gevonden tussen de tekstversies, de cultuurgroepen en de beoordeling van de tekst. Dit wil zeggen dat de blanke en de kleurling tieners de tekst met de ‘funky’ stijl niet anders beoordeelden (op aantrekkelijkheid, begrijpelijkheid en overtuigingskracht) dan de tekst met de neutrale stijl.

Verder zijn er geen hoofdeffecten van Tekstversie op het oordeel over de tekst gevonden. Dit wil zeggen dat de tieners de tekst met de ‘funky’ stijl niet anders beoordeelden dan de tekst met de neutrale stijl. Ook is er geen hoofdeffect gevonden van Cultuurgroep op het oordeel over de tekst. De blanke tieners beoordeelden de teksten niet anders dan de kleurling tieners. De cultuurgroepen konden niet onderscheiden worden naar (Verticaal) Individualisme, Bronbeoordeling of Consequentiebetrokkenheid. Verder werden er geen significante interactie-effecten gevonden van Tekstversie en Cultuurgroep op het oordeel over de tekst.

Tot slot konden uit de resultaten van de onderzochte correlaties van de mediërende variabelen van de respondenten en de afhankelijke variabelen van de tekst geen logische conclusies worden getrokken. In de volgende paragraaf zullen de resultaten worden bediscussieerd.

6.2 Discussie

Uit dit onderzoek kwamen een aantal discussiepunten naar voren. Ten eerste werden er geen effecten van stijl op het oordeel (van de tieners) over de teksten gemeten. Een mogelijke verklaring is dat de jongeren zich nog geen duidelijke mening hebben gevormd over welke stijl ze wel of niet aanspreekt. Met andere woorden, ze hebben nog geen taalsensitiviteit ontwikkeld.

Verder waren er geen effecten van Cultuurgroep op het oordeel (van de tieners) over de teksten. De cultuurgroepen konden niet ingedeeld worden op basis van de cultuurdimensie Individualisme-Collectivisme. De schalen voor het meten van de culturele oriëntatie bleken

onbetrouwbaar. Meerdere onderzoekers binnen het EPIDASA-project zijn op dit probleem gestuit en ook Murray-Johnson e.a. (2003) gaven aan dat er preciezer meetinstrumenten nodig zijn om de culturele oriëntatie te kunnen bepalen.

De uitkomsten van de resultaten van de correlatie-analyses vormen een derde discussiepunt. Er werden zes onverklaarbare correlaties gevonden. De mate waarin de kleurling tiener consequentebetrokken was hing positief samen met de aantrekkelijkheid van de 'funky' tekst. Dit is een 'vreemde' correlatie, want HIV/AIDS is een ernstig onderwerp met negatieve consequenties waarbij men een voorkeur voor een informele 'funky' stijl niet zou verwachten. De meest opvallende correlaties zijn die tussen Bronbeoordeling en Aantrekkelijkheid, Begrijpelijkheid en Overtuigingskracht. Hieruit kwam naar voren dat hoe positiever de tieners *loveLife* beoordeelden, hoe aantrekkelijker, begrijpelijker en overtuigender ze de neutrale tekst vonden (die niet door *loveLife* was geschreven!).

Een laatste discussiepunt is de geschiktheid van alleen een vragenlijst voor de doelgroep die in dit onderzoek werd onderzocht, namelijk blanke en kleurling tieners van ongeveer veertien jaar oud. Er zijn namelijk aanwijzingen dat niet alle vragen aandachtig ingevuld zijn. Verwer (2003) gaf ook aan dat zij problemen ondervond bij het afnemen van de vragenlijsten bij deze doelgroep.

De voorkeur voor een methode kan per cultuur verschillen. Uit onderzoek van de Stadler (2004) is namelijk gebleken dat niet elke cultuurgroep dezelfde methode geschikt acht. Door in vervolgonderzoek gebruik te maken van een combinatie van een vragenlijst en bijvoorbeeld focusgroepen zou dit probleem kunnen worden opgelost.

Bibliografie

Aids Foundation of South Africa (2000). *AIDS in South Africa*. Beschikbaar via: http://www.aids.org.za/aids_in_south_africa.htm (maart 2005).

Baarda, D.B. & Goede, M.P.M. de (2001). *Basisboek Methoden en Technieken*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Boer, D. den (1994). *Methodologie en statistiek voor communicatie-onderzoek*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Burger, P. & Jong, J. de (1997). *Handboek Stijl. Adviezen voor aantrekkelijk schrijven*. Groningen: Martinus Nijhoff.

Giles, H. (1973). Accent mobility: A model and some data. *Anthropological Linguistics*, nr. 15, pp. 87-105.

Giles, H., Mulac, A., Bradac, J.J. & Johnson, P. (1987). Speech accommodation theory: The first decade and beyond. *Communication Yearbook 10*. Newbury Park, Beverly Hills, London, New Delhi: Sage.

Goldin, I. (z.j.). Coloured identity and coloured politics in the Western Cape region of South Africa. In L.Vail (Red.). *The creation of tribalism in Southern Africa*. Londen: Currey. pp. 241-254.

Gudykunst, W.B. (1991). *Bridging differences: effective ingroup communication*. Sage Publications: California.

Hart, H. 't e.a. (1998). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom

Hamilton, M.A., Hunter, J.E. & Burgoon, M. (1990). An empirical test of an axiomatic model of the relationship between language intensity and persuasion. *Journal of Language and Social Psychology*, 9, 235-255.

Hoeken, H. (1998). *Het ontwerp van overtuigende teksten. Wat onderzoek leert over de opzet van effectieve reclame en voorlichting*. Bussum: Couthino.

Hofstede, G. (1991). *Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen*. Amsterdam: Contact.

Jansen, C. (2003). Be wise – condomise? Over de relevantie van de culturele achtergrond van in Nederland wonende Ghanezen voor voorlichting over HIV/AIDS. *Tydskrif vir Nederlands en Afrikaans*, nr. 10.

Kelly, K. (2001). Psychoanalysis, behavior change and the social epidemiology of AIDS. Beschikbaar via: <http://www.cadre.org.za> (maart 2005).

Korzilius, H. (2000). *De kern van survey-onderzoek*. Assen: Van Gorcum

Maes, F. e.a. (1996). *Instructieve teksten. Analyse, ontwerp en evaluatie*. Bussum:Coutinho.

Moore, D.S. & McGabe, G.P. (1997). *Statistiek in de praktijk*. Schoonhoven: Academic Service.

Murray-Johnson, L. e.a. (2001). Addressing cultural orientations in fear appeals: promoting AIDS-protective behaviors among Mexican immigrant and African American adolescents and American and Taiwanese college students. *Journal of Health Communications* 6, pp. 335-358.

Perloff, R.M. (2001). *Persuading people to have Safer Sex*. Lawrence Erlbaum Associates. London.

Richmond, S. e.a. (2002). *South Africa, Lesotho & Swaziland. Open spaces, happening places*. Melbourne: Lonely Planet.

Saal, E. (2003). Die oordedende invloed van sleng en bron-ontvanger-ooreenkomste in MIV/vigs-materiaal. *Tydskrif vir Nederlands en Afrikaans* 10, nr 1, pp. 81-111.

Sanders, T. & Sanders, J. (1996). Tekstanalyse als evaluatie-instrument bij tekstherziening. In: *Tijdschrift voor Taalbeheersing* 18, nr.4, pp. 310-323.

Schumm, M. (2004). VCT-uptake in South Africa via Web Sites: An Evaluation checklist. Beschikbaar via: <http://www.epidasa.org> (maart 2005).

Singelis, T.M. (1995). Horizontal and Vertical Dimensions of Individualism and Collectivism: A Theoretical and Measurement Refinement. *Cross-Cultural Research* 29, nr 3, pp. 240-275.

Stadler, L. (2004). Assessing document quality: Not as easy as one might think. *Information Design Journal + Document Design*, nr. 12, pp. 120-123.

Steehouder, M. e.a. (1999). *Leren Communiceren. Handboek voor mondelinge en schriftelijke communicatie*. Vierde druk. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Swanepoel, P. (2003). Die (on)effektiwiteit van MIV/vigs-voorligtingsveldtogte en -voorligtingstekste in Suid-Afrika: normatiewe raamwerke, probleme en riglyne vir oplossings. *Tydskrif vir Nederlands en Afrikaans* 10, nr 1, pp. 5-51.

Thanasoulas, D. (1999). Accommodation Theory. Beschikbaar via: www.tefl.net/articles/accommodation.htm (maart 2005).

Verwer, C. (2003). Uitdaging voor de Regenboognatie: Over de begrijpelijkheid, aantrekkelijkheid en overtuigingskracht van rationeel versus affectief gekleurde HIV/AIDS-teksten voor Afrikaner en kleurling tieners in Zuid-Afrika. Beschikbaar via: <http://www.epidasa.org> (05-03-2005).

Vocht, A. de (2002). *Basis handboek SPSS 11 voor Windows 98, ME, 2000, XP*. Utrecht: Bijleveld Press.

Wannet, R. (2003). Slang in South African public information documents on HIV/AIDS: Performing an experiment among black South African students concerning slang in a public information document on HIV/AIDS in South Africa. Beschikbaar via: <http://www.epidasa.org> (05-03-2005).

Wijk, C. van (2000). *Toetsende statistiek: basistechnieken. Een praktijkgerichte inleiding voor onderzoekers van taal, gedrag en communicatie*. Bussem: Coutinho.

Geraadpleegde internetsites:

www.aidsinfo.co.za

www.cadre.org.za

www.litnet.co.za

www.lovelife.org.za

www.soulcity.org.za

www.unaids.org

Bijlagen

Bijlage 1

EK IS 'N SEKSBOM!

Dit kom met 'n slag! Sexual urges. Een oomblik het ons nog gedink die teenoorgestelde geslag is disgusting en BOOM, skielik wou ons net aan hulle raak. Sonder waarskuwing of rede wil ons seks hê. Maar hoekom?

Ok, luister my chinas! Ons is op 'n ouderdom waar ons hormone die phunky dans doen en ons heeltemal opwerk. Boys dans op die tune van **TESTOSTEROON** en al die fine ladies jive op **ESTROGEEN** - die hormone wat ons passionate, luumring en wild maak ! So, ons is op 'n emotional rollercoaster en die beste ding daarvan om vir die eerste keer op 'n rollercoaster te wees, is om te experience hoe jy voel na elke dip, turn en drop! So vat die ride en leer- vind meer uit oor hierdie cool experience... jy!

Maar om dit te weet, help ons nie eintlik om daai urges te beheer nie! Sure, regardless van hoeveel ons weet van ons liggame en ons urges, ons gaan steeds daai ding wil doen. So wat moet ons met daai sexual urges doen?

Wel, eerstens moet ons weet dat as ons seks het, stel ons onself bloot aan risiko. 'n 15-jarige Suid-Afrikaner het 'n 50/50 kans om MIV te kry – dis 'n major risiko! Dan is daar nog 'n groter kans dat jy swanger word of iemand anders swanger maak. En daar is 'n hele reeks baie nasty sexually transmitted diseases buiten vir MIV. Punt is, casual seks is very high risk. Jy behoort te wag tot jy in 'n longterm, loving verhouding is voor die issue van seks eens genoem word – en dan, selfs al is jy 'n virgin en jy trust jou partner heeltemal – gebruik **ALTYD** 'n kondoom.

CHECK 'EM OUT!

Ok, so nou weet jy jou lewe is on the line – hier is 'n check list van dinge waarvoor jy moet dink as jy 'n sexual relationship oorweeg:

Het jy enige moral, kulturele of religious oortuigings wat beteken dat seks verkeerd is vir jou?

Hoe voel jy oor jou partner?

Vertrou jy hom/ haar en het jy respek vir hom/ haar?

Hoe gaan jy oor jouself en jou partner voel as julle seks gehad het?

Wat weet jy van sexually transmitted diseases en birth control?

Wat gaan jy en jou partner doen om hierdie situasies te vermy ?

Voel jy pressured om seks te hê?

Voel jy of jy en jou partner nou 'n besluit kan neem en comfortable daarvoor voel?

Kan jy en jou partner oor julle besluit praat?

As jy gemaklik voel met al hierdie vrae en 'n oop gesprek met jou partner gehad het, is jy **MISKIEN** gereed. Maar as jy nie gemaklik met enige deel van die situasie voel nie, is jy waarskynlik nie gereed nie.

ONTHOU : As jy nie reg is vir full-on seks nie, is daar ander maniere waarop jy en jou partner intiem kan wees. Die volledige stel loveFacts praat oor masturbasie en sex play so maak seker jy kry dit in die hande.

Bijlage 2

EK EN MY SEKSUELE DRANGE!

Jou seksuele begeertes tref jou onverwags. Een oomblik het ons nog gedink die teenoorgestelde geslag is vreeslik, maar skielik wil ons net aan hulle raak. Sonder waarskuwing of rede wil ons seks hê. Maar hoekom?

Goed, luister nou hier my vriende. Ons is op 'n ouderdom waar ons hormone holderstebolder raak en ons opdraand gee. Die ouens word aangevuur deur **TESTOSTEROON** en al die meisies word tot op die rand gedryf deur **ESTROGEEN** –die hormone van onstuitbare passie en liefde! So, ons is op 'n emosionele *rollercoaster* en die lekkerste daarvan is om vir die eerste keer elke draai en swaai te voel! Dit is belangrik om alles mee te maak en daarvan te leer. Maar al weet jy jy kan dit doen, help dit nog niks as jy jou drange in toom wil hou nie! Ja ons kan alles weet oor ons liggame en ons seksuele drange, maar ons gaan nog steeds wil seks hê. Maar hoe dan nou gemaak?

Wel, eerstens moet ons weet dat as ons seks het, stel ons onself bloot aan risiko. 'n Vyftienjarige het 'n 50% kans om MIV te kry- dis 'n geweldige groot risiko! Dan is daar nog 'n groter kans dat jy swanger raak of iemand anders swanger maak. En daar is 'n hele klomp lewensgevaarlike seksueel-oordraagbare siektes, net soos MIV. Die feit is, om sommer net seks te hê is baie gevaarlik. Jy behoort te wag tot dat jy in 'n liefdevolle, vaste verhouding is voordat daar van seks gepraat word- en selfs al het jy dit nog nooit voorheen gedoen nie en jy vertrou jou ou of meisie heeltemal- gebruik **ALTYD** 'n kondoom.

KYK HIERDIE VRAE!

Ok, so nou weet jy jou lewe is op die spel – hier is 'n vraelys van dinge waaroor jy moet dink as jy 'n seksuele verhouding oorweeg:

Is seks teen jou morele, kulturele of geloofsbeginsels?

Hoe voel jy oor jou ou of meisie?

Vertrou jy hom/ haar en het jy respek vir hom/ haar?

Hoe gaan julle oor die verhouding voel na julle seks gehad het?

Wat weet jy van seksueel oordraagbare siektes en geboortebeperking?

Wat gaan jy en jou seksmaat doen om hierdie situasies te vermy?

Voel jy verplig om seks te hê?

Kan jy en jou ou of meisie nou 'n besluit neem en gemaklik daarmee voel?

Kan julle oor seks praat ?

As jy gemaklik voel met al hierdie vrae en 'n oop gesprek met jou ou/ meisie gehad het, is jy **MISKIEN** gereed. Maar as jy nie gemaklik met enige deel van die situasie voel nie, is jy waarskynlik nie gereed nie.

ONTHOU : As jy nie reg is vir seks nie, is daar ander maniere waarop jy en jou ou/ meisie intiem kan wees. Die volledige stel *loveFacts* praat oor masturbasie en ander meer onskuldige seksuele aktiviteite. So, maak seker jy kry dit in die hande.

Bijlage 3

Vraelys oor seksuele voorligtingstekste

Met hierdie vraelyste probeer ons agterkom wat tieners (julle dus) dink van die tekste wat geskryf word om julle meer te leer oor seksuele behoeftes en hoe om dit te hanteer. Jy het so tussen 'n halfuur en 'n driekwartier tyd om die onderstaande vrae te beantwoord. Onthou, niks jaag jou nie en daar is nie 'n regte of 'n verkeerde antwoord nie! As daar 'n vraag is wat jy nie verstaan nie, vra gerus. Al jou antwoorde is vertroulik. Baie dankie dat jy ons met hierdie navorsing help!

A Persoonlike besonderhede

1. Hoe oud is jy?jaar
2. Wat is jou geslag? manlik / vroulik
3. In watter graad is jy nou? graad.....
4. Wat is jou moedertaal/huistaal?
5. Tot watter kultuurgroep behoort jy? 0 Bruin 0 Blank 0 Ander,

Opmerking: Die vraag oor jou kultuurgroep hou verband met ons navorsing en word met groot sensitiwiteit benader.

B Voorbeeldvraag

By die meeste van die vrae in hierdie vraelys word verskillende antwoordkategorieë gegee waaruit jy kan kies. Hieronder volg 'n voorbeeld:

1. Blou is my gunsteling kleur.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

Omsirkel dan net die antwoord wat jy wil gee.

- 1= stem **glad nie** saam nie
- 2=stem **nie** saam nie
- 3=stem **nie rêrig** saam nie
- 4=**neutraal**
- 5=stem **'n bietjie saam**
- 6=**stem saam**
- 7=stem **heeltemal saam**

C Kultuur

Die volgende vrae gaan oor die mate waarin jy deel voel van die groep waaraan jy behoort, jou sogenaamde kultuurgroep. Jy het mos aan die begin van die vraelys ingevul aan watter kultuurgroep jy behoort: bruin, blank of ander. Daar is nie 'n regte of verkeerde antwoord nie. In die volgende 4 stellings moet jy aandui in watter mate jy met die stellings saamstem of nie saam stem nie.

1. Dit is vir my belangrik dat ek 'n lid van my kultuurgroep is.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

2. Ek dink selde daaraan dat ek deel van my kultuurgroep is.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

3. Dit maak nie vir my saak as ander my nie as lid van my kultuurgroep erken nie.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

4. Die manier waarop ek praat, wys aan watter kultuurgroep ek behoort.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

D Waardes

Die volgende ag vrae gaan oor sake wat miskien vir jou belangrik is. Weer eens is daar geen regte of verkeerde antwoord nie.

1. Om so te lewe dat ek nie ander mense benadeel nie, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

2. Dat my eie behoeftes bevredig word, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

3. Dat dit bly goed gaan met ander mense, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

4. Om my eie ding te kan doen en dink, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

5. Om goed met ander mense oor die weg te kom, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

6. Om self-beheersing te hê, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

7. Om self te kan kies wat ek gaan doen, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

8. Om die welsyn van ander te bevorder, is vir my

glad nie belangrik nie 1 2 3 4 5 6 7 baie belangrik

E Kultuur en taal

De volgende stellings gaan oor hoe jy praat met mense van verskeie kultuurgroepe.

1. Ek vind dit belangrik dat ek 'n eie taal praat met mense van my eie kultuurgroep.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

2. Ek vind dit belangrik om met iemand van my eie ouderdom ons 'eie taal' te praat.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

3. Ek hou daarvan as mense van ander kultuurgroepe (bv. Xhosa) met my in my eie taal praat.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

4. Ek hou daarvan as ouer mense met my praat asof hulle net so oud soos ek is.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

F VIGS

De volgende vyf stellings gaan oor hoe jy dink oor VIGS.

1. VIGS is vir my 'n ernstige onderwerp.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

2. VIGS is vir my 'n belangrike onderwerp.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

3. Ek voel dat VIGS my direk raak.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

4. VIGS is iemand anders se probleem.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

5. Ek praat gereeld met my vriende en familie oor VIGS.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

G LoveLife

In die volgende stellings wil ons uitvind wat jy van LoveLife dink. Jy moet a tot en met f beantwoord, asseblief.

Vir my is LoveLife

a. nie baie deskundig nie 1 2 3 4 5 6 7 baie deskundig

b. baie onbetroubaar 1 2 3 4 5 6 7 baie betroubaar

c. baie oneerlik 1 2 3 4 5 6 7 baie eerlik

d. baie ongeloofwaardig 1 2 3 4 5 6 7 baie geloofwaardig

e. baie oninteressant 1 2 3 4 5 6 7 baie interessant

f. glad nie goed nie 1 2 3 4 5 6 7 baie goed

→ De tekst 'Ek is 'n seksbom!' of 'Ek en my seksuele drange!'

Lees asseblief met aandag die bostaande teks deur voordat jy die vrae beantwoord.

H Belangstelling

Die volgende sewe vrae wil bepaal of jy in die teks belanggestel het.

1. Die teks prikkel my belangstelling genoeg sodat ek dit wil lees.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

2. Al was dit nie 'n opdrag dat ek die teks moet lees nie, sou ek dit nog steeds graag wou lees.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

3. Terwyl ek besig was om die teks te lees, het ek besef dat ek graag die hele teks wil klaar lees.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

4. Na die eerste paragraaf was ek al lus om op te hou lees.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

5. Die skrywer van die teks praat op die volgende manier met die lesers (beantwoord a t/m d asseblief):

a. baie indirek 1 2 3 4 5 6 7 baie direk

b. baie formeel 1 2 3 4 5 6 7 baie informeel

c. baie ernstig 1 2 3 4 5 6 7 baie grappig

d. baie eentonig 1 2 3 4 5 6 7 baie lewendig

6. Die manier van aanspreek in die teks is vir my (beantwoord a t/m e asseblief)

a. baie sleg 1 2 3 4 5 6 7 baie goed

b. baie oninteressant 1 2 3 4 5 6 7 baie interessant

c. baie oordrewe 1 2 3 4 5 6 7 glad nie oordrewe nie

d. baie ontoepaslik 1 2 3 4 5 6 7 baie toepaslik

e. baie onnatuurlik 1 2 3 4 5 6 7 baie natuurlik

7. Die skrywer maak gebruik van 'n aantal vrae in die teks. Hierdie vrae is vir my (beantwoord a t/m e asseblief)

a. baie sleg 1 2 3 4 5 6 7 baie goed

b. baie oninteressant 1 2 3 4 5 6 7 baie interessant

c. baie oordrewe 1 2 3 4 5 6 7 glad nie oordrewe nie

d. baie ontoepaslik 1 2 3 4 5 6 7 baie toepaslik

e. baie onnatuurlik 1 2 3 4 5 6 7 baie natuurlik

I Aantreklikheid

Die volgende tien vrae wil uitvind of dit vir jou lekker was om die teks te lees.

1. Die manier waarop die teks geskryf is, is vir my

a. baie aangenaam	1	2	3	4	5	6	7	baie vervelig
b. baie eentonig	1	2	3	4	5	6	7	baie afwisselend
c. baie lewendig	1	2	3	4	5	6	7	baie dooierig
d. baie gesellig	1	2	3	4	5	6	7	baie ongesellig
e. baie ernstig	1	2	3	4	5	6	7	baie grappig

2. Die teks kom vir my oor as prekerig

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

3. Die teks kom vir my oor as klaerig

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

4. Die teks kom vir my oor as innengerig

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

5. Die maniere waarop die teks geskryf is, is vir my

glad nie lekker 1 2 3 4 5 6 7 baie lekker om te
om te lees nie lees

6. Die maniere waarop die teks geskryf is, pas goed by die onderwerp.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

7. Tekstversie 1: Ek hou van die gebruik van Engels én Afrikaans in die teks in plaas van net Afrikaans.

Tekstversie 2: Ek hou van die gebruik van suiwer Afrikaans in die teks.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

8. Die taal wat in die teks gebruik word, laat my gemaklik voel.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

9. Die taal wat in die teks gebruik word, is dieselfde as die taal wat ek praat.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

10. Omkring die punt wat jy vir die teks sou gee.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

J Maklikheid

Die volgende ag vrae wil uitvind hoe maklik dit vir jou was om die teks te lees.

1. Die maniere waarop die teks geskryf is, is vir my (beantwoord a t/m c asseblief)

a. baie vaag	1	2	3	4	5	6	7	baie duidelik
b. baie langdradig	1	2	3	4	5	6	7	baie bondig

- c. baie ingewikkeld 1 2 3 4 5 6 7 baie eenvoudig
2. Die teks is vir my
baie moeilik leesbaar 1 2 3 4 5 6 7 baie maklik leesbaar
3. Die teks was oor die algemeen vir my maklik om te verstaan.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
4. Die Engelse woorde en uitdrukkings was vir my maklik om te verstaan.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
5. Ek dink dat die skrywer duidelike taal in die teks gebruik.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
6. Ek dink dat die skrywer beeldende taal in die teks gebruik.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
7. Ek neem die standpunte in die teks ernstig op.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
8. Die teks maak seker dat ek gaan nadink oor die standpunte in die teks.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

K Oortuiging

Die volgende ag vrae wil uitvind of die teks jou oortuig het of nie.

1. Die skrywer van hierdie teks weet waarvan hy praat.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
2. Ek dink die skrywer is
baie onbetroubaar 1 2 3 4 5 6 7 baie opreg
3. Die skrywer van hierdie teks is eerlik
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
4. Die skrywer van hierdie teks probeer om die leser op 'n saaklike manier in te lig.
stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam
5. Hierdie LoveLife teks is vir my (beantwoord a t/m f asseblief)
- a. nie baie deskundig nie 1 2 3 4 5 6 7 baie deskundig
- b. baie onbetroubaar 1 2 3 4 5 6 7 baie betroubaar
- c. baie oneerlik 1 2 3 4 5 6 7 baie eerlik
- d. baie ongeloofwaardig 1 2 3 4 5 6 7 baie geloofwaardig
- e. baie oninteressant 1 2 3 4 5 6 7 baie interessant
- f. glad nie goed nie 1 2 3 4 5 6 7 baie goed

6. Oor die algemeen stem ek saam met die standpunte in die teks.

stem glad nie saam nie 1 2 3 4 5 6 7 stem heeltemal saam

7. Oor die algemeen is die standpunte in die teks vir my (beantwoord a t/m c asseblief)

a. baie onaanvaarbaar 1 2 3 4 5 6 7 baie aanvaarbaar

b. baie onrealisties 1 2 3 4 5 6 7 baie realisties

c. baie onwaar 1 2 3 4 5 6 7 baie waar

L Kultuurwaardes

Ken 'n punt tussen 1 = (stem glad nie saam nie) tot en met 9 = (stem heeltemal saam) toe vir die volgende stellings:

1 = stem **glad nie** saam nie

6 = stem **'n bietjie** saam

2 = stem **amper glad nie** saam nie

7 = **stem saam**

3 = stem **nie saam nie**

8 = **stem amper heeltemal saam**

4 = stem **nie rêrig** saam nie

9 = stem **heeltemal** saam

5 = **neutraal**

1. Ek sal enige iets doen om my familie te plesier al is dit nie vir myself lekker nie
2. Ek doen gewoonlik my eie ding
3. Ek is self verantwoordelik vir wat met my gebeur
4. My eie geluk hang af van die geluk van die mense rondom my
5. Dit is vir my baie lekker om met ander saam te werk
6. 'n Mens moet jou lewe onafhanklik van andere lewe
7. Dit is vir my belangrik om die eensgesindheid in my groep te bewaar
8. In vele opsigte is dit vir my lekker om uniek en anders te wees
9. Daar is klein dinge wat ek graag met my bure wil deel
10. Ek hou nie daarvan as ander mense iets beter as ek doen nie
11. As iemand iets beter kan doen as ek, word ek senuweeagtig en geïrriteerd
12. Ek sal ophou om iets te doen waarvan ek baie hou as my familie nie die aktiwiteit goedkeur nie
13. Dit is vir my belangrik om my werk beter te doen as wat andere dit kan doen
14. Sommige mense dink om te wen is absoluut alles. Ek is nie so nie
15. Dit is nie vir my lekker om 'n ander opinie te hê as die res van my groep nie
16. Oor die algemeen is my eie belange vir my minder belangrik as die belange van die groep.

Baie dankie!